

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Fr. Ioannis Poncii, Corcagia-Hiberni, Ordinis Ff.
Minorvm, Sacræ Theologiæ Lectoris Ivbilati, Olim in
Collegio Romano S. Isidori Primarij Professoris;
Philosophiæ Ad Mentem Scoti Cvrsvs Integer**

Poncius, Joannes

Lugduni, 1659

Dispvtatio VII. De Differentia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95688](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95688)

multis: ergo quod non potest prædicari de multis, sed de vno solo, habet naturam distinctam ab vniuersali ut sic; & oratio, qua talis natura significatur, sufficienter declarat naturam eius, ut distinguitur ab vniuersali.

Confirmatur, quia in illa descriptione ponitur aliquid, in quo convenit cum vniuersalibus, secundò intentione acceptis, nimirum quod sit quid vnum prædicabile, & ponitur aliud pro differentia ipsius ab illis, nimirum quod sit prædicabile nõ de multis, sed de vno solo.

95 *Obijciens primò*. Petrus verbi gratia est indiuiduum, sed non est prædicabile de vno: ergo mala est prædicta descriptio.

Respondeo negando minorem, quia est prædicabile de se ipso, potest enim verè dici quod Petrus sit Petrus.

Dices, nihil posse prædicari de seipso, & hinc *Auerroes* 1. Prior. dicit prædictam definitionem competere solùmmodo indiuiduis accidentiũ, verbi gratia huic albedini, quæ potest prædicari de subiecto inhesionis vno solo.

Contra, quia licet nihil posset prædicari de seipso prædicati one formali, ad quam requiritur ut prædicatum dicat explicitè aliquid, quod non dicit subiectum explicitè, tamen bene potest aliquid prædicari de seipso prædicatione identica, & ipsemet Philosophus tali prædicatione utitur. 5. Met. tex. 23.

96 *Obijciens secundò*: essetia diuina singularis potest prædicari de pluribus, verbi gratia de tribus personis diuinis: item accidens vñ numero, verbi gratia vñ numero albedo, potest successiue prædicari de pluribus subiectis, imò & simul etiã de potetia absoluta: quinimò de facto hæc albedo potest prædicari de se ipsa prædicatione identica, sicut Petrus potest de seipso prædicari, & præterea potest de subiecto suo inhesionis, in quo scilicet inhaeret, verbi gratia de pariete prædicari prædicatione formali in concreto; hæc enim est prædictio formalis: hic paries est albus hac albedine: ergo malè dicitur quod indiuiduum non sit prædicabile de multis.

Respondeo distinguendo antecedens: prædicta singularia possunt prædicari de multis, in quibus multiplicentur, nego antecedens: in quibus non multiplicentur concedo antecedens & similiter distinguo consequens: quod non sit prædicabile de multis sine multiplicatione sui, concedo, nec id nos dicimus, aut in prædicta descriptione significatur; cū sui multiplicatione, nego consequentiam. Itaque quando dicitur quod indiuiduum sit prædicabile de vno solo, hoc debet intelligi de prædicabilitate opposita prædicabilitati vniuersali, sic scilicet, ut indiuiduum non sit prædicabile de multis cū multiplicatione sui, quemadmodum vniuersale est prædicabile.

Dices: si sufficiat ad rationem indiuidui, quod non sit prædicabile de multis cum multiplicatione, sufficeret dicere quod esset illud quod non esset prædicabile de multis cum multiplicatione: ergo non erat necessarium addere quod esset prædicabile de vno.

Respondeo concedendo totum, sed tamen non frustra addebatur quod esset prædicabile de vno, quia quandoquidem talis prædicabilitas competat indiuiduo, poterat significari in oratione descriptiua eius.

97 *Obijciens tertio*: Indiuiduum vagum, verbi gratia, aliquis homo, potest prædicari de multis, verum enim est dicere quod Petrus sit aliquis homo, & Paulus sit aliquis homo, & hoc videtur etiã fieri cum multiplicatione numerica: quandoquidem verum sit dicere quod Petrus & Paulus sint plures aliqui homines: ergo malè dicitur quod indiuiduum non sit prædicabile de multis cum multiplicatione.

Respondetur: indiuiduum vagum non esse aliquid determinatum, sed indeterminatum & explicabile per ly, vel: sensus enim illarum vocum aliquis homo, est, ille vel ille homo. Indiuiduum autem hic descriptum non est aliquid vagum & indeterminatum, sed aliquid determinatum; vnicuique enim indiuiduo determinato conuenit prædicta definitio, & cõceptus eius est determinatus quantum ad explicationem. Vnde in forma Respondeo, quidquid sit de antecedenti, distinguendo consequens: malè dicitur id de indiuiduo determinato, quod prædi-

cta definitione explicatur, nego consequentiam; de vago, transeat consequentia; nec de hoc id dicitur in prædicta definitione.

Respondeo secundò, negando antecedens quoad secundam partem: neq; enim propriè dicitur quod Petrus & Paulus sint plures aliqui homines, sicut verum est dicere de ipsis propriè quod sint plures homines, vnde non multiplicatur propriè in ipsis aliquis homo: cuius ratio est quod id quod propriè multiplicatur sit quid vnum determinatum, quale non est indiuiduum vagum.

98 *Obijciens quartò*, Indiuiduum entis, & indiuiduum quodcumque genericum est prædicabile de multis cum diuisione, & multiplicatione sui; verum enim est dicere quod Petrus sit hoc ens & hoc animal, & quod Paulus sit hoc ens & hoc animal.

Respondeo negando antecedens; quamuis enim ens & animal sit sic prædicabile, tamen id non est verum de ente aut animali, ut contracto per aliquam singularitatem, quia eo ipso quo sic contrahuntur, determinantur & restringuntur à multiplicatione; vnde falsum est, quod illud singulare animal, aut ens quod prædicatur de Paulo, prædicetur de Petro, sed aliud singulare animal numero distinctum: ergo vnum aliquod singulare animal non multiplicatur in ipsis.

Ex his patet, sententiam Auerrois, existimantis hic definiri sola indiuidua accidentium ex eo quod illa sola sint prædicabilia formali prædicatione, nõ esse bonam: tum quia omnia indiuidua, etiã substantialia, sunt prædicabilia de vno solo in sensu supra explicato: tum quia alias diminutè procederet Porphyrius, cum non definit omnia indiuidua quæ talia; tum quia non est necesse, ut intelligatur prædicabile possum in prædicta definitione de prædicabili prædicatione formali, quia potest intelligi de prædicabili, vel abstrahente à prædicatione formali, & identica; vel de prædicabili identica, nam quodlibet indiuiduum tam substantiale quam accidentale est prædicabile prædicatione identica de vno solo in sensu supra explicato.

99 *Quæres*, an ratio indiuidui hic explicata sit communis vniocè omnibus indiuiduis secundò intentione acceptis?

Respondeo, si capiatur indiuiduum hic definitum, prout dicit formaliter secundam intentionem, quæ sit relatio rationis resultans ad actũ, quo consideratur indiuiduũ, ut quid indistinctum à se & immultiplicabile, posse dici quod ratio indiuidui ut sit sit cõmunis vniocè omnibus indiuiduis secundò intentione acceptis, non minus quam ratio hominis est cõmunis vniocè omnibus hominibus; quæ sententia est communis Scotistarum & Thomistarum. Si verò non capiatur indiuiduũ secundò intentione sic, sed prout dicit aliquid prædicabile de vno solo, non intelligendo per prædicabilitatem, prædicabilitatem proximam, quæ cõpletur per relationem rationis sequentẽ ad actum comparatiuum intellectus aut per denominationẽ extrinsecã desumptam à tali actũ; sed pro prædicabilitate remota, quæ antecedit in re istã relationem rationis, aut denominationem extrinsecam; verisimilius est quod nõ describatur aliqua vna ratio in hac descriptione magis, quam describitur in definitione indiuidui metaphysici, & consequenter quod eodẽ modo indiuiduum secundò intentione acceptũ, ac ratio eius sit cõmunis omnibus indiuiduis secundò intentione acceptis, quo ratio indiuidui metaphysici & primò intentione accepti est communis omnibus indiuiduis metaphysicis primò intentione acceptis.

DISPUTATIO VII.

De Differentia.

APITE tertio sui libri agit Porphyrius de Differentia, quæ est tertiu prædicabile; & in primis diuidit differentia ut sit in communem, propriam, & propriissimam. Differentia communis est accidens separabile

faciens aliquam rem differentem à se vel ab alia re, ut albedo

Indiuiduũ genericum non multiplicatur in inferioribus.

Non sola indiuidua accidentia de se describuntur à Porphyrio.

An ratio indiuidui sit communis vniocè omnibus indiuiduis.

Triplex differentia.

albedo respectu hominis, homo enim albus differt à se ipso & ab aliis hominibus non albis per albedinem, & propterea albedo dicitur differentia ipsius.

Differentia propria est accidens inseparabile, quo res differt ab alia re, ut nigredo respectu corui, est enim naturaliter inseparabilis ab ipso, & per illam differt à cygno. *Differentia propriissima* est quæ facit rem essentialiter differentem, quæque cum genere constituit speciem, ut rationalitas respectu hominis: illa enim cum animalitate constituit speciem humanam, quæ species per rationalitatem differt essentialiter à bruto; & huiusmodi duplex est; *infima*, quæ scilicet constituit speciem infimam, seu speciem prædicabilem; & *subalterna*, quæ constituit speciem subalternam. Vtraque autem differentia propriissima, ut habet constituere speciem, ita habet diuidere genus.

Dicit porro Porphyrius, quod differentia communis & propria faciunt res alias, non vero alias; differentia vero propriissima faciunt res alias: unde non est verum quod partes albus sit alius à parte nigro ratione albedinis aut nigredinis, sed quod sit alter; verum autem est dicere, quod homo sit alius à bruto; & ratio huius potest esse, quod idem subiectum, v. g. idem homo posset habere diuersas differentias communes, nunc scilicet albedinem, & nunc nigredinem; sed idem homo non potest esse alius à se, licet possit esse alter à se, seu alterius alio modo quam fuit ante. Similiter idem homo potest non habere differentiam propriam, v. g. cicatricem, & postea eam habere, & tamen non propterea fieret alius à se, licet fieret alter seu alteratus alio modo quàm fuit ante.

Præterea, quia differentia propriissima, de qua principaliter agit, eo quod illa sola est tertium prædicabile de multis, potest capi primo intentionaliter, & secundò intentionaliter, assignat duas definitiones eius, quarum prima conuenit differentia primo intentionaliter sumptæ, scilicet, *quod sit illud, quod constituit speciem, & contrahit genus*; secunda vero conuenit differentia secundò intentionaliter acceptæ, scilicet, *quod sit illud, quod est prædicabile de pluribus specie differentibus in quale quid.*

QVÆSTIO I.

De diuisione differentia in communem, propriam, & propriissimam.

Non capimus in hac disputatione differentiam pro relatione, à qua formaliter dicitur quid differre ab alio; sed pro fundamento istius relationis, hoc est pro entitate illa, ad quam sequitur huiusmodi relatio.

CONCLUSIO I.

1. *Illam diuisionem esse bonam & adequatam.* Est communis: & probatur, quia illa diuisio est bona, in qua membra diuidentia nec excedunt diuisum, nec è contra diuisum excedit membra diuidentia: sed talis est hæc, quia membra diuidentia continentur sub diuiso, & propterea non excedunt ipsum, & diuisum non continet aliud nisi illa, & quæ ad ipsa reducuntur, & consequenter non excedit illa. Quod autem diuisum non contineat aliud sub se, quam hæc membra diuidentia, probatur, quia nulla res potest ab alia differre, nisi mediante aliqua re separabili, vel mediante aliqua re inseparabili: si mediante re separabili, tum ipsius differentia erit communis: si mediante re inseparabili, tum vel mediante aliqua re, quæ est de ipsius essentia, & sic eius differentia erit propriissima, vel mediante aliqua re, quæ non est de eius essentia, & sic eius differentia erit propria: ergo non potest dari aliqua differentia alicuius ab alio, quæ non sit vel communis, vel propria, vel propriissima.

Alio modo potest idem probari, quia quæcunque forma aut formalitas facit rem aliquam differre ab alia re, vel est forma essentialis rei differentis, sicut rationalitas est respectu hominis, vel non essentialis illi rei, sicut nec rationalitas, nec albedo est essentialis homini: si primum dicatur, tum erit differentia propriissima: si dicatur secundum, vel illa forma erit separabilis ab illa re, cuius dicitur differentia, & sic erit differentia communis; vel non erit separabilis, & sic erit differentia propria.

3. *Obiicit primo:* Differentia individualis est differentia, & tamen non continetur sub aliquo ex illis membris: ergo diuisum excedit illa membra diuidentia.

Respondeo primo: diuidi hic differentiam ut sic, communem omnibus differentiis, quæ non sunt individuales: unde concessio antecedenti, nego consequentiam.

Respondeo secundo: differentiam individualement, si comparatur ad speciem, esse differentiam propriam respectu eius, quia non est intrinseca ipsi, si verò comparatur ad indiuiduum, esse differentiam propriissimam, quia licet non sit essentialis ipsi, quatenus essentialiter capitur pro prædicato intrinseco non individuali, est tamen essentialis, quatenus essentialiter capitur pro re primo constitutiuam intrinsece.

4. *Obiicit secundo:* Propria passio est differentia, facit enim differre unum ab alio; & tamen non comprehenditur sub vno ex his membris.

Respondeo negando minorem, est enim differentia propria.

Dices: Porphyrius ait differentiam propriam suscipere magis, & minus, sed proprie passioni hoc non competit magis quàm differentia essentiali ad quam sequitur.

Respondeo Porphyrium non velle quod id competat omnibus differentiis propriis, sed tantum aliquibus.

Dices secundo: Porphyrius inter differentias propriissimas enumerat capacitatem disciplinæ: sed capacitas disciplinæ est proprietas: ergo proprietas potius erit differentia propriissima, quam propria.

Respondeo distinguendo maiorem: capacitatem fundamentalem disciplinæ, concedo; formalem nego. Et similiter distinguo minorem: capacitas formæ, concedo; fundamentalis, nego minorem & consequentiam.

5. *Obiicit tertio:* potest res esse sine differentia propria, verbi gratia sine cicatrice, aut exeatate, antequam scilicet habeat illa, quæ tamen ponuntur à Porphyrio, tamen exempla differentia propria: sed nequit esse sine proprietate, ergo proprietas non est differentia propria.

Quod si dicas non posse esse absque cicatrice, aut exeatate semel contracta. *Contra:* quia licet non possit naturaliter, poterit tamen supernaturaliter, sed supernaturaliter nequit esse absque proprietate, maxime in sententia Scoti, qui identificat proprietatem subiecto, ergo adhuc proprietas non habet rationem differentia propria.

Respondeo negando consequentiam, quia licet possit esse sine aliqua differentia propria siue naturaliter, siue supernaturaliter, non tamen sine omni: nam differentia propria potest diuidi in eam, quæ nequit etiam supernaturaliter separari, qualis est proprietas, & in eam quæ potest aliqua ratione separari, & hæc quæ potest aliquo modo separari, potest diuidi in eam, quæ potest naturaliter separari, id est, sine qua potest esse subiectum aliquando, ut est cicatrix: & eam, siue qua nequit vnquam esse subiectum naturaliter, ut albedo respectu cygni, calor respectu ignis, nigredo respectu corui.

6. *Obiicit quarto:* animal est differentia hominis à lapide, sed non est differentia propria, nec communis, quandoquidem sit quid intrinsecum & essentialiter homini, nec est differentia propriissima, quandoquidem non prædicatur in quale, sed in quid: ergo datur aliqua differentia, quæ neque sit communis, aut propria, aut propriissima, & consequenter diuisio prædicta non est adequata, cum non comprehendat omnes differentias.

Respondeo negando maiorem, quia differentia proprie loquendo debet esse aliquid prædicabile in quale, unde cum animal non prædicatur in quale, sed in quid, propterea non est differentia proprie loquendo, & ut accipitur differentia hic diuisa.

Obiicit quinto: anima rationalis est differentia hominis à bruto; sed tamen non est propria, nec communis, quia est pars essentialis hominis, nec est differentia propriissima, quia non prædicatur in quale quid, nec contrahit genus, aut constituit formaliter speciem: ergo prædicta diuisio non continet omnes differentias & consequenter non est adequata.

Respondeo distinguendo maiorem: est differentia physica ipsius,

Duplex descriptio differentia propriissima.

Diuisio differentia est bona.

ipſius, concedo; metaphyſica; nego maiorem, & ad minorem dico quod ſit differentia propriiſſima phyſica ipſius, & quod prædiceret in concreto de homine; bene enim poteſt dici quod homo ſit animatus, & quod etiam conſtituat ſpeciem, ac contrahat genus radicaliter, ſaltem partialiter.

CONCLUSIO II.

Diuiſio illa
cit analogi
in analogata.

7. *Prædicta diuiſio eſt analogi in analogata.* Hæc eſt communis cum *Doctore quaſt. 23. Vniuerſ.* ac ſuis. *Probatum*: quia non eſt diuiſio vniuoci in vniuocata, & præterea membra diuidentia habent aliquam proportionem inter ſe: ſed omnis diuiſio, qua diuiditur aliquid in membra habentia proportionem inter ſe, ſi non ſit diuiſio vniuoci in vniuocata, erit diuiſio analogi in analogata ſecundum omnes: ergo illa diuiſio eſt analogi in analogata. Probatum maior quoad primam partem, in qua ſola eſt difficultas, quia vt ſit diuiſio vniuoci in vniuocata, debet dari aliquis conceptus determinatus abſtractus à mēbris diuidentibus qui eſſet cōmunis illis ſecundū eandē rationem: ſed hoc eſt falſum: ergo nō eſt diuiſio vniuoci in vniuocata. Probatum vltima minor, quia omnes differentia non poſſunt conuenire in vno conceptu cōmuni determinato, quia neque omnes differentia propriiſſima ſic conueniunt inter ſe, quandoquidem ſunt primò diuerſa; ergo multo minus conueniunt cū aliis differentiis in conceptu aliquo cōmuni.

Confirmatur, quia non poteſt assignari quis ſit ille conceptus vnus obiectiuus, in quo conuenirent: ergo non eſt dicendum, quod conueniant in aliquo tali. Probatum, quia non eſt cōceptus entis, quia in eo nulla differunt: nec conceptus ſubſtantia; vt ſic, quandoquidem aliqua differentia non ſunt ſubſtantia; aut ſubſtantiales: nec accidentis vt ſic, quandoquidem aliqua ſunt differentia; quæ non ſunt accidentia nec accidentales: ſed nullus conceptus vnus determinatus dari poteſt, qui non ſit ens, vel ſubſtantia, vel accidentis; aut ſubſtantia, vel accidentale: ergo non poteſt assignari aliquis conceptus differentia; qui ſit vnus, ac determinatus, ac communis omnibus differentiis.

Confirmatur ſecundò, quia omnis formalitas poſitiua debet habere aliquod munus aliud, quam facere diſſerre, ſicut albedo, quæ eſt differentia particularis, habet aliud munus quam facere diſſerre ſuum ſubiectum ab alio ſubiecto: ſed non poteſt assignari aliquod munus illius differentia; vnus determinata vt ſic, quæ eſſet communis vniuocè omnibus differentiis: ergo non datur talis conceptus.

8. *Obiicies*: omnes differentia conueniunt in hoc, quod faciant diſſerre, & poteſt aliquis habere conceptum de aliqua forma, quod faciat diſſerre, & eſſe certus de hoc, & hoc non obſtante dubitare an faciat diſſerre per modum differentia propria; communis, aut propriiſſima: ergo conueniunt vniuocè in conceptu facientis diſſerre vt ſic.

Reſpondeo, ſicut reſponſum eſt ſupra, cum quaereretur vtrum daretur conceptus indiuidui vt ſic, cōmunis omnibus indiuiduis, & ſicut reſponderetur inferius, quando ſimile argumentum proponetur contra doctrinam noſtram de differentiis vltimis. Reſpondeo inquam diſtinguendo antecedens: conueniunt in conceptu aliquo determinato abſtracto & præſcendente, nego: alio modo, concedo antecedens & nego conſequentiam, loquendo de conceptu vniuoco abſtracto & præſcifo ab inferioribus, de quo conceptu ſit mentio in cōcluſione.

Aduertendum autem hic quod loquamur de differentiis hiſ, primò intentionaliter acceptis, & ſecundū quacumque formalitates competentes ipſis ante operationem intellectus. Quod ſi loquamur de ipſis ſecundò intentionaliter, prout ſubſunt relationibus aliquibus rationis aduenientibus ipſis per operationem intellectus, poteſt dici de ipſis quod conueniant vniuocè, ſicut idē diximus de naturis omnibus vniuerſalibus & indiuiduis, prout ſubſunt ſimilibus relationibus, quia à relationibus rationis fundatis in differentiis omnibus æque poteſt abſtrahi ratio aliqua cōmunis differentia ſecundò

intentionaliter acceptæ, ac à relationibus naturarum genericarum ac indiuiduorum, vt eſt euidentis.

9. *Quæſan* prædicta diuiſio ſit in membra realiter diſtincta, an vero formaliter. *Reſpondeo* eſſe ſine dubio in membra ad minus formaliter diſtincta, quia conceptus differentia communis, propria; & propriiſſima ſunt conceptus ſatis diuerſi inter ſe.

An diuiſio
differentia
vt ſic ſit
in membra
realiter
diſtincta.

Reſpondeo ſecundò eſſe etiam in membra realiter diſtincta, quantum ad hoc quod dentur differentia communes, propria; & propriiſſima; quæ inter ſe realiter diſtinguuntur: nam rationalitas, quæ eſt differentia propriiſſima hominis, diſtinguitur realiter ab albedine, quæ eſt differentia communis, & cicatrice quæ eſt differentia propria eius.

Reſpondeo terciò, non eſſe in membra realiter diſtincta, quali quælibet differentia ex membris differentibus debeat à cæteris realiter diſtingui: nam riſibilitas, quæ eſt differentia propria hominis, non diſtinguitur realiter à rationalitate, quæ eſt differentia propriiſſima eius, præſertim in noſtra ſcotiſtarum ſententia. Nec etiam debent membra diuidentia eſſe ita realiter diſtincta, quin vna, & eadem forma in ſpecie poſſet habere rationem differentia vnus ex illis tribus reſpectu vnus ſubiecti, & alterius differentia reſpectu alterius ſubiecti; nam albedo, quæ eſt differentia communis hominis, eſt differentia propria cygni. Vnde melius eſt dicere, quod membra diuidentia differentia, vt ſic, abſtrahunt ab identitate & diſtinctione reali.

QVÆSTIO II.

Quid ſit differentia propriiſſima primò intentionaliter accepta.

10. *Indagabimus* iam particularius naturā differentia propriiſſima; quæ ſola eſt illa, quæ eſt terciū prædicabile, quæque ſicut & cætera vniuerſalia, poteſt cōſiderari & primò intentionaliter & ſecundò intentionaliter. Eius autē dedit *Porphirius* quinque deſcriptiones. Prima eſt: *quod differentia eſt id quod ſpecies excedit genus.* Secunda: *differentia eſt, quæ ſuapte natura ea, quæ ſub genere ſunt ſeparat.* Tertia: *differentia eſt id, quo ſingula differunt.* Quarta: *differentia eſt, quæ non ſolum ſeparat ea, quæ ſub eodem genere collocantur, ſed ad ſubſtantiam rationemque conſert.* Pars eius eſt, cuius differentia dicitur. Quinta denique: *differentia eſt, quæ de pluribus differentiis ſpecte in quale quid prædicatur.* Ex hiſ deſinitionibus ſeu deſcriptionibus vltima conuenit differentia ſecundò intentionaliter acceptæ, quatenus ſcilicet eſt prædicabile per intellectum, & de ea agemus quaſtione vltima. Reliquæ conueniunt ipſi primò intentionaliter acceptæ, & de iſis hic agendum eſt.

Quinque
deſcrip-
tiones
differentia
propriiſſi-
ma.

CONCLUSIO I.

11. *Qualibet ex prædictis quatuor deſinitionibus ſeu deſcriptionibus eſt bona.* Hæc debet eſſe communis, & probatur, quia per quamlibet ex illis declaratur natura iſtius formalitatis, quæ eſt differentia propriiſſima, vt diſtinguitur à cæteris formalitatibus, quæ non ſunt tales: ergo quælibet eſt bona. Probatum minor diſcurrendo per ſingulas; & quantum ad primam certum eſt quod nulla ſit formalitas, qua ſpecies excedit genus, ſeu quam ſpecies dicit per ſe primò vltra genus, præter formalitatem differentia; Quantum ad ſecundam non minus certum eſt, quod nihil aliud per ſe primò ſeparat & diſtinguit ſpecies, quæ ſunt ſub genere immediate, præter differentias: ſicut nihil aliud formaliter diſtinguit hominem à bruto per ſe primò præter rationalitatem. Quantum ad terciā patet, ſingulas res, quæ ſunt differentes eſſentialiter diſſerre ſola differentia: & denique quantum ad quartā cōſtat illa ſola, quæ ſeparant aut diſtinguunt ſpecies, ſeu quibus ſpecies vnus generis diſtinguuntur, & præterea ſunt de eſſentia ſpecierum, eſſe differentias propriiſſimas; vnde licet riſibilitas & hinnibilitas diſtinguant hominē ab equo, tamen non ſunt differentia propriiſſima quia non ſunt de eſſentia hominis & equi.

Quatuor
primæ ſunt
bonæ.

Dices contra primam, ſecundam, & terciā: riſibilitas eſt formalitas, qua ſpecies humana excedit genus, verbi gratia animal: homo enim vltra animalitatem includit

Conue-
niunt vni-
uocè ſe-
cundò in-
tentionali-
ter acce-
pta.

risibilitatem, & eadem risibilitas separat hominem à bruto, & consequenter etiam homo & brutum differunt ratione risibilitatis.

Respondeo risibilitatem non esse formalitatem, quia per se primò species excedit genus, verbi gratia homo animal, nec est per se primò separatium hominis ab equo, nec differt essentialiter homo ab equo ratione risibilitatis formaliter loquendo, quandoquidem non sit de essentia hominis.

CONCLUSIO II.

12 Differentia, ut vniuersale metaphysicum distinctum à ceteris vniuersalibus, bene describitur esse illa quæ potest inesse multis, tanquam pars essentialis determinatiua. Hæc in re non negabitur, vt credo, ab vilo, & patet, quia vt vniuersale metaphysicum; dicit respectum ad multa, in quibus possit esse cum sui multiplicatione, & vt vniuersale tale, dicit respectum distinctum à respectibus, quos dicit cætera vniuersalia; sed nullum respectum potius dicit, quam quod possit esse in illis per modum partis essentialis determinatiui rationis communis: ergo bene describitur differentia, vt vniuersale metaphysicum distinctum à reliquis vniuersalibus, prædicto modo.

Ex hac autem descriptione colligitur quod differentia, vt est vniuersale metaphysicum, dicat tres respectus ad minus, vnum ad genus quod determinat, alterum ad illa plura, in quibus potest inesse, & tertium ad alias res à quibus facit rem, in qua includitur, essentialiter differere.

Quamuis quod ad me attinet existimem respectum illi, quæ dicit ad res, à quibus facit differre, non spectare formaliter ad ipsum, quatenus est vniuersale distinctum à reliquis vniuersalibus; quod probō, quia quamuis verbi gratia non daretur aliquod animal possibile præter rationale, rationalitas non diceret respectum ad aliquas res à quibus faceret per se differre, & tamen esset vniuersale metaphysicum potens inexistere pluribus hominibus, non autem per modum generis, nec speciei; nec proprii, nec accidentis: ergo per modum differentie, & consequenter ille respectus, quem dicit ad res alias, à quibus per se facit differre, est per accidens ad conceptum & rationem differentie, vt est tertium vniuersale.

13 Dices: non esset in illis pluribus per modum partis essentialis determinatiui seu contractiui; sed illa ratio requiritur ad tertium vniuersale: ergo per se requiritur ille respectus ad tertium vniuersale. Probat maior, quia illud solum est determinatiuum, quod minus late patet quam determinabile: sed nisi animal, verbi gratia, posset esse in aliqua alia specie quàm in homine, non posset esse magis late patens quam rationalitas: ergo vt rationalitas sit determinatiuum, debet animal esse in alia specie, & vt consideretur rationalitas vt differentia, debet considerari animal in alia specie distincta & differente ab homine, & consequenter respectus ad aliam speciem, à qua faciat rationalitas differre, requiritur ad hoc vt habeat rationem tertij vniuersalis.

Respondeo negando maiorem cum maiori probationis quia dupliciter potest aliquid esse determinatiuum & contractiui alterius: vno modo quatenus esset minus late patens & contraheret illud quod determinaret, ad vnam determinatam speciem, ad quam contractum esset ex se indifferens: alio modo quatenus tribueret aliquam determinationem quatum ad effectum, rei determinatæ, quæ ex se non haberet, siue esset minus late patens, siue non; & in hoc sensu rationalitas esset determinatiuum & contractiui animalitatis, quia sine rationalitate non posset anima principiare discursum, & mediante rationalitate potest ipsum principiare: hic autem modus determinatiui sufficit ad tertium prædicabile. Et licet fortassis de facto semper, quod est determinatiuum hoc modo sit determinatiuum etiam primo modo, tamen id est per accidens ad rationem tertij vniuersalis, unde huius ratio formalis haberetur, quamuis non esset annexa illa ratio determinatiui primo modo, hoc est per modum partis minus late patentis, seu nõ cõuertibilis cum formalitate determinabili. Fateor quidē quod non posset considerari rationalitas vt differentia hominis

ab aliis rebus, quin consideretur animalitas in aliis rebus sine rationalitate, & consequenter tertium respectum spectare ad differentiam qua differentia est, non tamen spectat ad ipsam vt tertium vniuersale præcise.

CONCLUSIO III.

14 Illa descriptio sufficit ad describendum differentiam infimam & propterea debet addi, quod illa plura, quibus inesse debet differentia infima, si distincta numero tantum. Hæc etiam debet esse communis. Patet prima pars quia differentia infima, & subalterna, seu non infima, distinguuntur, alias vna non esset infima, vel subalterna potius, quam altera, ergo descriptio conueniens vni ex ipsis non sufficit ad describendam alteram, quatenus distinguuntur: sed prædicta descriptio, si aliquid addatur, conuenit etiam differentie subalterne tam bene, quam infimæ, ergo non sufficit ad describendam differentiam infimam. Hinc sequitur secunda pars, quia si non sufficit, aliquid debet addi, vt sufficiat: sed nihil potius, quam quod debeat posse inesse pluribus numero tantum differentibus: ergo id debet addi.

Confirmatur: quia per hoc, quod talibus inest, distinguitur à differentia subalterna.

15 Dices: Differentia infima & subalterna nullo modo distinguuntur in esse tertij vniuersalis metaphysici: ergo descriptio prædicta differentie, vt est vniuersale metaphysicum, quamuis conueniat differentie subalterne, erit tamen sufficiens ad describendam differentiam infimam. Probat antecedens, quia alias darentur sex vniuersalia, nimirum genus, species, differentia infima, differentia subalterna, proprium & accidens.

Respondeo distinguendo antecedens: in esse tertij vniuersalis metaphysici vt sit, cõcedo antecedens; non esse tertij vniuersalis talis, nego antecedens, & ad probationem dico quod non est absurdum dari plura vniuersalia in particulari quam quinque, modo illa continentur sub illis quinque. Itaque quemadmodum genus & species, licet conueniant non solum in ratione vniuersali s vt sit, communi cæteris vniuersalibus, sed etiam in ratione vniuersali vt sit, quod potest inesse multis per modum aliqui non determinatiui, & distinguuntur secundum rationes particulares per hoc, quod genus inest per modum partis essentialis non determinatiuæ, & species per modum totius essentialitatis quamuis differentia infima, & subalterna non solū conueniant in ratione vniuersali, quod possit inesse multis per modum partis essentialis determinatiuæ, quæ est ratio tertij prædicabilis; possunt tamē differre in rationibus particularibus per hoc, quod vna possit inesse multis specie differentibus, & altera solū possit esse in multis numero differentibus; seu per hoc, quod vna, nimirum subalterna, possit in esse multis per modum determinatiui rationis genericæ, & determinabilis vltius determinatione essentiali; altera vero, nimirum infima, possit inesse multis per modum determinatiui, quod nõ sit vltius determinabilis essentialiter.

16 Dices: si hæc doctrina esset vera, cum posset reduci numerus vniuersalium ad quatuor, comprehendendo scilicet genus, & speciem sub vno vniuersali, quod sit prædicabile in quid, sicut comprehenduntur differentia infima & subalterna sub vno vniuersali, quod sit prædicabile in quale quid: sed hoc videtur inconueniens, ergo & id vnde sequitur.

Confirmatur, quia non est potior ratio cur nominarentur particulariter, tanquam membra diuidentia vniuersalis vt sit, genus & species, quam differentia infima & subalterna, si fuissent hæc distinctæ in ratione aliqui particulari vniuersalis: ergo deberent sic nominari, & consequenter, quandoquidem non sint nominate, signum est quod non sint distinctæ inter se in aliqua ratione particulari vniuersali.

Confirmatur secundo, quia non potest assignari ratio cur non sint sic nominate, nisi quia existimauit. Potphyrius ea non fuisse sic distincta: ergo nõ sunt distincta.

17 Respondeo concedendo maiorem, & negando minorem, nec tamē male dabatur per quinque membra, quia sicut

descriptio
differentie
proprie
ma vt vni-
uersale me-
taphysicu
particula-
re.

Dicit tres
respectus.

Tertius
respectus
est per ac-
ciden ad
rationem
differentie

descriptio
differentie
infimæ.

Differentia
infima, &
subalterna
possit esse
distinctæ
speciei
vniuersali-
tatis.

poterat dari per quatuor, imo & per duo, ita poterat etiam dari per quinque, vel absque vlla inconuenientia.

Ad confirmationem primam transeat antecedens, quantum est ex natura rei: nec tamen deberent nominari, quia poterant vel nominari, vel non nominari, prout placeret diuidenti, cui satis est, quod diuidat diuisum adæquate, non relinquendo vllum membrum diuidens, quod non exprimat vel in se formaliter, vel in aliquo continente ipsum. Dixi autem: *transeat quantum est ex natura rei*, quia quantum ad opinionem particularem Porphyrij poterat esse aliqua ratio particularis, cur non nominauerit differentiam infimam tanquam vniuersale distinctum, nimirum, quia forte existimauit non dari differentiam infimam.

Et per hoc patet ad secundam confirmationem, cuius antecedens est negandum: quia ratio poterat esse quod, vt iam dixi, non putauit dari differentias infimas: vel quia, cum id esset in controuersia, noluit id decidere, nec nominare differentiam illam expresse, de qua non constabat omnibus, an daretur, nec ne.

QVÆSTIO III.

In ordine ad quid constituitur differentia in esse vniuersalis.

18 Q Vandoquidem differentia qualibet etiam primo intentionaliter accepta dicat ordinem & ad genus quod diuidit, ac determinat, & ad speciem, quam constituit, & ad inferiora illius speciei, in quibus inexistere potest, verbi gratia rationalitas dicit ordinem ad animal, quod contrahit, ad hominem, quem cum animalitate constituit, & ad Petrum & Paulum, in quibus inexistit. Queritur hic, à quo ex his respectibus habet esse vniuersale metaphysicum. Quæ difficultas communis est ad differentiam subalternam etiam, de qua eadem est ratio quantum ad hoc, ac de infima. Solet etiam moueri hæc eadem difficultas de differentia secundo intentionaliter accepta: sed resolutio ex iisdem principiis dependet, nam per ordinem ad illa ipsa sine dubio constituitur in esse vniuersalis secundo intentionaliter accepti, per ordinem ad quæ constituitur in esse vniuersalis metaphysici.

Prima sententia est quod differentia constituitur in esse vniuersalis tertij per ordinem ad speciem, ita Caietanus, Tolentus, Sorus hic.

Secunda sententia est quod constituitur in esse vniuersalis per ordinem ad propria inferiora ipsiusmet differentie, non vero per ordinem ad speciem aut inferiora speciei: verbi gratia rationale secundum hanc sententiam constituitur in esse vniuersalis tertij, non per ordinem ad hominem, nec ad Petrum & Paulum, alioque homines, sed per ordinem ad hoc & illud rationale, capiendū pro hoc rationali indiuiduum constitutum formaliter ex rationalitate & hæcitate sine consideratione alterius formalitatis. Hanc sententiam ex Sanchez reſeunt absque authoribus Complutensibus hic.

Tertia sententia communissima est, quod constituitur in esse huius vniuersalis tertij per ordinem ad inferiora speciei.

CONCLUSIO I.

Non constituitur in esse vniuersalis tertij per ordinem ad propria inferiora.

19 Non constituitur differentia in esse tertij vniuersalis per ordinem ad sua propria inferiora in sensu secunde sententie. Hæc est communis authorum aliarum sententiarum. Probatur, quia respectu huius & illius proprii inferioris, verbi gratia rationale respectu huius & illius rationalis, prout rationale solum dicit indiuiduum constatum ex rationalitate & hæcitate, non est prædicabile in quale nec incomplete, sed in quid completissime, quandoquidem nihil consideretur in hoc rationali vt sic, præter rationalitatem & hæcitatē: ergo non constituitur in esse tertij prædicabilis per ordinem ad illa inferiora.

Et si queratur, cuius vniuersalis rationem habet rationale, prout prædicatur de hoc & illo rationali in prædicto sensu: respondeo quod habet rationem secundi vniuersa-

lis, nempe speciei, quia prædicatur in quid per modum totius essentie. Et per hoc potest responderi ad argumentum, quod posset fieri contra hanc conclusionem, nempe quod rationale sit prædicabile de hoc & illo rationali: sed non alio modo, quam vt tertium vniuersale: ergo constituitur in esse tertij vniuersalis per respectum ad hoc & illud rationale. Respondendum enim ex iam dictis negando minorem, quia de illo prædicatur vt species.

CONCLUSIO II.

20 Non constituitur differentia in esse tertij prædicabilis per ordinem ad genus præcise, nec per ordinem ad speciem præcise. Hæc quoad primam partem est omnium & quoad secundam partem est authorum secunda & tertia sententia contra primam.

Probatur prima pars primo, quia vniuersale, quia tale, dicit respectum ad inferiora, quorum quodlibet minus late patet ipso, vt constat tū inductione in cæteris vniuersalibus, tum ex comuni acceptione omnium de vniuersali vt sic: sed genus non est quid inferius differentia, sed potius differentia est quid inferius genere: ergo non potest differentia constitui in esse vllius vniuersalis per respectum ad genus.

Probatur secundo eadem pars & secunda etiam, quia omne vniuersale constituitur in esse tali per respectum ad plura, in quibus potest inesse cum multiplicatione: sed nec genus vt sic, nec species vt sic, sunt plura, sed potius genus est vnum, & species est vna: ergo differentia non potest constitui in esse vniuersalis præcise per respectum ad genus, aut speciem.

Confirmatur secunda pars, quia species non est inferius respectu differentie ipsam constituentis, sed potius conuertibilis cum ipsa, & consequenter æqualis ipsi; aut si non sit conuertibilis ex eo scilicet quod differentia vnius speciei posset conuenire alteri speciei, profecto rum species potius haberet rationem determinatiui differentie, quam è contra, & sic non erit differentia respectu ipsius.

21 Obiicitur: hæc prædicatio est formalis & bona: homo est rationalis: ergo rationale est prædicabile per modum alicuius prædicabilis de homine, & consequenter inest ipsi per modum alicuius vniuersalis metaphysici: non per modum alterius quam differentie, seu tertij prædicabilis: ergo tertium prædicabile constituitur in ordine ad speciem, quam constituit.

Respondeo negando secundam consequentiam, nimirum quod rationale inest homini per modum alicuius vniuersalis, ex eo quod sit prædicabile de ipso per modum alicuius prædicabilis. Nam licet omne determinatum, quod est prædicabile de aliquo, sit vel indiuiduum, vel aliquod ex illis quinque vniuersalibus: tamen non est necesse vt habeat rationem indiuidui aut vllius ex illis quinque, vt comparatur ad quodcumque de quo prædicari potest: id quod patet euidenter, quia quando aliquis cognoscit albedinem esse in hoc pariete, & nescit vtrum sit accidens ipsi, aut proprietas, aut differentia essentialis, licet possit ipsam de pariete prædicare in concreto, prædicatione formali dicendo: paries est albus: & licet à parte rei albedo sit aliquod ex quinque vniuersalibus metaphysicis, saltem fundamentaliter, & remoter tamen non cognoscitur vt tale ab illo, qui eam prædicaret, nec consequenter vt tale eam prædicaret, neque enim potest prædicare nisi vt cognoscit. Et si queris qualis sit prædicatio rationalitatis de homine: respondeo esse prædicationem formæ de re, in qua includitur forma.

CONCLUSIO III.

22 Differentia constituitur in esse vniuersalis tertij per ordinem specialem, quem dicit ad inferiora speciei, in quibus potest inesse mediante specie. Hæc est communissima contra primam & secundam sententiam.

Probatur, quia constituitur in esse vniuersalis per respectum ad aliqua plura, in quibus inesse potest, & constituitur in esse tertij vniuersalis per ordinem ad illa, in quibus aliquo particulari modo, v.g. per modum formalitatis

Non constituitur in esse tertij vniuersalis per ordinem ad genus aut speciem

Non omne prædicabile habet rationem vllius vniuersalis aut indiuidui per ordinem ad quodcumque

Differentia constituitur in esse tertij vniuersalis per ordinem ad indiuidua speciei, quam constituit.

essentialis determinatiui, inesse potest: sed non sunt alia plura, in quibus sic inesse possit, præter inferiora speciei, quam constituit immediate, vt patet ex dictis: ergo constituitur in esse tertij prædicabilis per ordinem ad illa inferiora.

Dices: non potest de ipsis immediate prædicari, quandoquidem non insit ipsis immediate, sed prius insit speciei, & mediante specie insit inferioribus illius speciei, verbi gratia rationalitas non inest immediate Petro, sed immediate inest humanitati, quam cū animalitate constituit, & mediante humanitate inest Petro, & reliquis indiuiduis: sed vniuersale omne debet immediate esse prædicabile de iis, respectu quorum est vniuersale; ergo differentia non constituitur in esse tertij prædicabilis per ordinem ad inferiora speciei, quam constituit.

23. Respondetur communiter negando minorem: sufficit enim ad hoc, quod aliquid habeat rationem vniuersalis respectu aliquorū, quod de ipsis sit prædicabile, & quod non sit prius per modū vniuersalis prædicabile de aliis: hoc autem competit differentiis, verbi gratia rationalitati; nam & est prædicabilis de Petro & Paulo cum multiplicatione, & licet sit prius prædicabilis de humanitate, sicut prius inest illi, tamen nō est prædicabile prius de vllis pluribus, nec consequenter est prædicabile per modum vniuersalis de vllō prius, quā de Petro & Paulo.

Vt autē melius intelligatur hæc conclusio, aduertendum quod possit habere duplicem sensum: vnum præcisiuū sit, vt vellet quod à solo ordine ad inferiora speciei absque ordine ad ipsam speciem aut genus differentia haberet rationē tertij prædicabilis ita, vt aliquis possit habere conceptum de differentia, verbi gratia de rationalitate, quod esset tertium prædicabile, per hoc quod consideraret ipsum, vt potens inexistere Petro & Paulo tali determinato modo, & quod posset ipsum sic cognoscere abque eo quod cognosceret ordinem, quem diceret ad genus aut speciem. Secundus sensus esset, quod haberet quidem esse vniuersale ab ordine ad illa inferiora ita, vt ille ordo requireretur, licet etiam requireretur ordo ad speciem aut genus: vnde dubitari potest, in quo sensu debeat intelligi: ad quod dubium soluendum sit.

CONCLUSIO IV.

24. Necessario & per se requiritur ad tertium vniuersale ordo ad speciem ita, vt non possit esse vel concipi sub ratione tertij prædicabilis, quin consideretur sub tali ordine; non requiritur vero iam necessario ordo ad genus, prout genus dicit aliquid communicabile pluribus speciebus. Hanc nō inuenio expresse apud authores, sed vix potest esse in controuersia, si bene intelligatur.

*Probat*ur prima pars, quia non potest rationalitas, verbi gratia, considerari inesse Petro & Paulo per modum determinatiui essentialis: nisi intelligatur esse in Petro & Paulo formalitas essentialis, quam determinat, & totum constituitur ex illa formalitate determinabili & formalitate determinatiua: sed illud totū est species: ergo per se ita requiritur ad differentiam, vt sic, ordo ad speciem, vt non possit nec esse, nec concipi sine illa.

Confirmatur: ad hoc vt cognoscatur differentia vt tertium prædicabile, nō sufficit quod possit inesse Petro, & Paulo, quia genus & species possunt ipsis inesse: ergo requiritur vltcrius, vt cognoscatur inesse ipsis per modum partis essentialis determinatis seu determinatiui: sed sic concipi nequit, nisi concipiatur ordo ipsius ad speciem, quam constituit: ergo requiritur ille ordo.

*25. Probat*ur secunda pars, quia vt cognoscatur rationalitas inesse Petro & Paulo per modum formalitatis essentialis determinatiui, non requiritur formaliter vt cognoscatur quod illud, quod determinat, verbi gratia animalitas, sit communis pluribus speciebus, sed sufficeret cognoscere, quod posset esse comunicabilis pluribus indiuiduis: sed requireretur quod cognosceretur vt comunicabile pluribus speciebus, ad hoc vt cognosceretur per modum generis, & vt cognosceretur quod differentia diceret ordinem ad ipsum, tanquam genus. Dico autē tanquam ad genus formaliter loquendo, quia fortassis de

facto differentia propriissima omnis dicit ordinem ad genus: fortassis enim illa formalitas, cū qua constituit speciem, est semper comunicabilis pluribus speciebus, & consequenter genus; sed tamē non requiritur quod cognoscatur vt tale, aut vt sit tale, formaliter loquēdo, ad rationē differentia cognoscendā; nam si per impossibile nō esset tale, adhuc haberetur ratio & cognitio differentie.

26. Quæres hic, à quo sumatur formalitas differentia metaphysica, an scilicet a materia vel a forma?

Respondetur primo, quod non sumatur a materia, aut forma, aut vtraque, quali nihil constaret differentia metaphysica, nisi quod constaret materia aut forma, quia Angeli non includunt materiam aut formā physicā, & tamen constant differentia metaphysica, per quam vnus Angelus distinguitur ab altero Angelo & cæteris rebus, quæ non sunt Angeli.

Respondetur secundo, posse dici quod differentia metaphysica rerū constantium materia & forma desumatur à formis ipsarum, & non à materia, intelligendo per hoc quod differentia earum habent maiorem proportionem cum forma quā cum materia, quæ proportio consistit in hoc, quod quemadmodum formæ sūt determinatiuæ ac perfectiuæ materiā, & distinctiuā physica rerū includentium materiam & formā, ita etiam differentia metaphysica sūt determinatiuæ & perfectiuæ generis, ac distinctiuā metaphysica rerū constantium eodē genere.

Respondetur tertio, non sumi differentiam metaphysicā à sola forma, quasi illa formalitas in sola forma includeretur, & ratione formæ præcise competeret illi composito, cuius est differentia metaphysica. Patet, quia aliās differentia metaphysica rei distingueretur realiter ab ipsa re, verbi gratia rationalitas ab homine, quod est absurdum. Probatur sequela, quia forma physica distinguitur realiter à composito, verbi gratia anima rationalis ab homine, quando quidem possit existere anima in rerum natura, non existente homine: ergo quidquid includitur in illa re, erit etiam realiter distinctum ab homine, & consequenter si rationalitas includitur in anima, distingueretur realiter ab homine.

27. Respondetur quarto differentiam metaphysicā rerum compositarū ex materia & forma radicaliter desumi ex ipsis, quatenus scilicet ipsa res composita, cuius est differentia, constituitur ex materia & forma; nec consequenter esset differentia eius, nisi esset materia & forma: non debet autem dici quod forma sola sit principium radicale physica eius; nec materia sola, quia neutra sufficeret sine altera, sed vtraque simul debet dici principium physicū radicale eius. Quod si tamen velit aliquis vocare principium radicale physicū illam partem solam ex partibus physicis, quæ nequit reperiri in composito vllō sine differentia tali, & sine qua nequit reperiri illa differentia: tum potest dicere quod forma sola sit principium radicale omnis differentia metaphysica, quia inter se differunt res constantes materia & forma, quia materia potest esse in composito aliquo sine quacūque determinata differentia, verbi gratia potest esse in bruto sine rationalitate, in homine sine irrationalitate, in lapide sine alterutra: forma vero nequit esse in composito vllō absque differentia metaphysica tali determinata, nec differentia talis absque forma tali determinata: nequit enim forma lapidis, esse in aliquo composito, in quo nō sit differentia lapidis, nec potest esse differentia lapidis absque eo quod res, in qua sit, habeat formam lapidis. Similiter anima rationalis nequit esse in aliquo composito, in quo non sit rationalitas, nec rationalitas potest esse in aliquo, præsertim composito physico, in quo non sit anima rationalis. Vnde iuxta hoc possunt intelligi illi, qui dicunt principium physicū radicale formale differentia metaphysica esse formam, & ab hac illam desumi formaliter: de quo non potest esse alia quæstio quam de nomine.

28. Quæres secundo, vtrum compositio metaphysica generis & differentia, quæ componunt speciem, sit realis?

Respondetur breuiter non esse realem strictè loquendo quia extrema nō distinguuntur realiter strictè loquēdo, vt

A quo sumitur differentia metaphysica.

An compositio ex genere & differentia sit realis.

supponunt omnes tanquam certum; est tamen realis, prout talis dicitur illa, quæ non dependet ab operatione intellectus.

Probatur ex principiis omnibus, ex quibus colligitur dari distinctionem formalem actualem antecedentem omnem operationem intellectus inter gradus metaphysicos, animalitatem verbi gratia, & rationalitatem, quæ principia hic non sunt proponenda; supposita enim illa distinctione, nihil impedit quo minus genus & differentia componant realiter formaliter speciem. Quod autem de genere & differentia, prout dicunt illas formalitates quæ denominantur genus & differentia, non vero ut sunt formaliter genus & differentia, quia fortassis ut sic, non sunt à parte rei.

Confirmatur, quia illæ formalitates identificantur & coniunguntur realiter ante operationem intellectus, & neutra ex ipsis est infinita; ergo compositio ipsorum est realis ante operationem intellectus. Probatur consequentia, quia per compositionem realem talem nihil aliud intelligimus quam talem coniunctionem extremorum, quorum neutrum est formaliter aut realiter infinitum. Dico autem, quorum neutrum est formaliter aut realiter infinitum, quia si fuisset infinitum, illa coniunctio, & identificatio, non deberet vocari compositio: unde negamus essentiam diuinam, licet distinguatur formaliter ab attributis & relationibus, & identificetur illis realiter, facere cum illis compositionem vllam realem. Qui negant hanc resolutionem fundantur in principiis, quæ opponuntur distinctioni formali, quæ suo loco in Metaphysica soluentur.

QVÆSTIO IV.

Virum differentia inferior includat genus aut differentias superiores, aut includatur in illis.

29 **Q**uandoquidem genus, & differentia tam superiores quam inferiores identificentur realiter, licet distinguantur formaliter, eaque, quæ sic identificantur, realiter & identice includant se inuicem, non potest controuersia huius questionis in hoc consistere; sed difficultas est an genus, verbi gratia animal, in suo conceptu formali tanquam aliquod prædicatum actuale intrinsecum includat rationalitatem, quæ est differentia contractiva eius ad esse hominis; aut è contra, an rationalitas in suo conceptu formali, tanquam prædicatum intrinsece & actualiter in se inclusum, inuoluat animalitatem aut animal. Rursus eodem modo difficultas est de differentia superiori verbi gratia sensitiuitate, quæ constituitur formaliter animal, & rationalitate quæ contrahitur animal, quæque consequenter est inferior ad sensitiuitatem, quandoquidem sensitiuitas sicut & animal, magis late pateat quam rationalitas.

Prima sententia est, differentias inferiores includere genus formaliter, & consequenter etiam differentias superiores, quæ includuntur in genere: ita *Canterus* hic, & fauet *Soncinas* 7. *Metaph. quest.* 37.

Secunda sententia est, quasdam differentias inferiores includere formaliter genus, ac superiores differentias, quasdam non includere. Et ut intelligatur, quanam includant, quanam non includant, dicunt aliquas esse differentias alicuius generis, quæ non possunt à parte rei competere vlli alteri, nisi ipsi generi vel rebus contentis sub illo; ut si rationalitas hominis nequeat alicui competere quam animali. Aliæ sunt differentie generis, quæ possunt competere aliis rebus non contentis sub illo genere, ut si intelligeretur per rationalitatem, quæ est differentia hominis à bruto, principium intelligendi spiritualiter, abstrahendo à modo particulari quo intelligit homo, ut distinguitur ab Angelo; sic enim intellecta competere: aliis quam animali, nempe Angelo.

Dicunt ergo authores huius sententiæ, quod illæ differentie primæ non perfecte præscindant à genere, nec genus ab ipsis, & consequenter, quod inuoluunt genus ac differentias superiores: & in hoc videntur conuenire cum prima sententia. Differentie vero secundæ perfecte præscindunt à genere & differentiis superioribus, nec

consequenter includunt formaliter genus aut differentias superiores: & in hoc dissentiunt à prima sententia. Ita *Auersa* q. 13. *sect.* 5.

Tertia denique sententia communissima est, quod differentie inferiores vniuersaliter, nec includant formaliter genus aut differentias superiores, nec includantur formaliter & actualiter in illis, licet includantur in illis potestatiue, quatenus scilicet genera & differentie superiores sunt contrahibilia per differentias inferiores. Ita *Doctor* 1. *Poster. q.* 24. & 1. *Met. q.* 17. cum suis ac Thomistis citatis à *Complutensibus* hic q. 4. *num.* 41.

CONCLUSIO I.

30. *Genus non includit formaliter differentiam inferiorem, nec etiam differentia superior differentiam inferiorem.* Hæc est tertiæ sententiæ contra primam & secundam ex parte.

Probatur primo, quia potest perfectissimus conceptus haberi generis & differentie superioris, v.g. animalis, & sensitiuitatis, quæ est differentia constitutiva eius & superior ad rationalitatem, secundum omnia prædicata, quæ actu includunt atque intrinsece, non concipiendo rationalitatem nec hominem; ergo non inuoluunt, nec includunt in suo conceptu actuali intrinsece animal hominem, aut sensitiuitas rationalitatem. Probatur antecedit, quia perfectissimus conceptus animalis & sensitiuitatis, prout hic à nobis concipi possunt, est quod sit substantia viuens, potens sentire; nec aliquid aliud requiritur ut perfecte concipiatur, quæ animal & quæ sensitiuum: sed ille conceptus habetur sine dubio absque eo, quod villo modo concipiatur homo aut rationalitas; ergo conceptus perfectus generis & differentie superioris haberi potest absque conceptu differentie inferioris.

Confirmatur efficaciter, quia animal secundum totam rationem formaliter, quæ intrinsece includit, quæ genus, non solū potest esse in intellectu obiectiue absque rationalitate, quod sufficeret ad intentum nostrum, sed etiam à parte rei, quod multo maius est: sic enim reperitur realiter in bruto, in quo sine dubio non reperitur rationalitas, alias brutum esset animal rationale & consequenter homo; ergo non includit formaliter actualiter, tanquam prædicatum intrinsecum, aut necessario coniunctum cum prædicatis suis intrinsecis, rationalitatem.

Dices pro Auersa totum hoc argumentum valere optime de generibus perfecte præscindentibus, non verò de non perfecte præscindentibus.

Contra primo, quia valet de animali respectu rationalitatis, etiam si rationalitas non posset conuenire aliis generibus: sed in tali casu non perfecte præscinderet animal secundum ipsum; ergo valet de generibus non præscindentibus, prout ipse explicat genera non præscindentia.

Contra secundo, quia falsum est dari vllum genus aut Allum conceptum vnum determinatum commune pluribus diuersis speciei, & realiter distinctis, quod genus, aut qui conceptus vnus non præscindat perfecte ab illis pluribus & ipsorum differentiis: ergo probatio prædicta, si valet (ut ipse fateatur) de genere præscidente, valet de omni genere, & de omni conceptu vno determinato, & sic probat conclusionem vniuersaliter.

Contra tercio ad hominem, quia ideo secundum ipsum differentia, aqua genus perfecte præscindit, non includit genus, quia potest reperiri cum alio genere: ergo si tenus quodcumque potest reperiri cum alia differentia præter vnam, verbi gratia si animal potest reperiri in bruto absque rationalitate cum irrationalitate, ut de facto reperitur, non includit formaliter illam vnam differentiam, verbi gratia rationalitatem, siue hæc poterit reperiri cum alio genere, siue non poterit.

CONCLUSIO II.

31. *Differentia inferior non includit in suo conceptu formali actuali intrinsece genus, aut differentiam superiorem.* Hæc etiam est authorum tertiæ sententiæ contra primam, & secundam etiam ex parte, sicut præcedens conclusio.

Probatur conclusio, quia si rationalitas includeret for-

Nec genus, nec differentia superior includit differentiam inferiorem.

maliter in suo conceptu formali animalitatem & sensitiuitatem; sequeretur, quod homo constaret duplici animalitate & sensitiuitate: sed hoc est absurdum, quia una sufficeret, per unam enim posset facere quodcumque, quod facit mediante altera, & sic superflueret secunda: ergo non constat rationalitas animalitate & sensitiuitate. Probatur sequela maioris, quia includeret animalitatem, quâ dicit animal, quod est genus, & sensitiuitatem constitutiuam eius, & præterea includeret animalitatem & sensitiuitatem, quam includit rationalitas: ergo duplicem includeret animalitatem & formalitatem.

Dices, rationalitatem non includere diuersam animalitatem ab animalitate, quam includit & dicit genus, nec diuersam etiam sensitiuitatem.

Contra, quia, ut suppono, rationalitas formaliter loquendo est formalitas distincta ab animalitate, & non est quid compositum ex animalitate generica & aliquo alio: ergo non includit illam ipsam animalitatem genericam, sed aliquam aliam distinctam, si includit formaliter ullam.

Probatur secundò, & melius conclusio: si rationalitas formaliter considerata includeret formaliter, tanquam prædicatum intrinsecum, animal & sensitiuitatem, sequeretur quod rationalitas esset animal formaliter: sed hoc est absurdum, quia sic non esset differentia animalis, nec enim animal est differentia sui ipsius: ergo non includit illa formaliter.

32. *Probatur tertio*, quia illud intelligimus per rationalitatem formaliter consideratam, per quod præcisè & formaliter distinguitur à bruto, & quod formaliter reperitur in homine, & non reperitur in bruto formaliter: sed per nihil, quod includit animal, ut ipsum includit, distinguitur homo præcisè à bruto, quâdoquidem animal reperitur in bruto: ergo rationalitas non includit formaliter animalitatem aut differentiam superiorem.

Confirmatur, quia in hoc conceptu, rationalitas est formalitas illa, quæ contrahit animal ad esse hominis, & cuius solum munus primarium est id facere: non inuoluitur animal tanquam prædicatum intrinsecum, ut patet; sed ille est conceptus proprius & formalis rationalitatis humanæ: ergo rationalitas humana formaliter non inuoluit animal. Nec refert quod non posset rationalitas intelligi, quin intelligatur animal: quia multa nequeunt intelligi non intellectis aliis, quæ non sunt de ipsorum essentia, ut patet de relationibus, quæ nequeunt intelligi absque terminis, de materia prima, quæ nequit intelligi absque forma, &c.

33. *Probatur quarto*, quia rationalitas nihil aliud est quam principium, quo formaliter competit homini habere diuersitatem in operationibus, quæ non reperitur in bruto; sed de hoc principio, ut sic, non est verum dicere, quod sit animal: ergo rationalitas non includit animal, nec consequenter differentiam superiorem.

Probatur quinto, vel rationalitas includit solum animal formaliter, vel includit aliquid aliud præterea; si solum animal, ergo homo non distinguitur per rationalitatem à bruto, & brutum tam bene habebit rationalitatem quam homo: si aliquid ulterius; quæro utrum illud, quod ulterius dicit, includat animal formaliter; si sic, rursus quærendum an aliquid includat ultra animal, & sic erit processus in infinitum; si non, tum stabitur in aliquo, quod non includit animal, & hoc est quod vocamus differentiam contractiuam animalis, & quod dicimus non includere formaliter animal; & sic habetur nostrum intentum, quod scilicet differentia contractiuam animalis non includat formaliter animal, nec aliquid contentum in illo, & consequenter, quod non includat differentiam superiorem.

34. *Obiicies primò*; Nihil prædicatur in abstracto de alio abstracto in cuius formali conceptu non includitur, præsertim si utrumque sit finitum: sed *Philosophus 7. Met.* prædicat differentiam superiorem de inferiori, dicit enim quod fissio pedis sit pedalitas, & pedalitas quippe est differentia eorum, quæ habent pedes, ab iis, quæ non habent, & fissio pedis est differentia inferior pedalitatis, quæ scilicet habentia pedes fissos distinguuntur

& differunt à non habentibus eiusmodi pedes.

Respondeo distinguendo maiorem: in sensu formali, concedo; in sensu identico, nego. *Philosophus* autem non prædicat de fissionem pedis pedalitatem formaliter, sed identice tantum.

Obiicies secundò: Differentia infima secundum *Philosophum 8. Met.* dicit totam rei substantiam: sed differentia superiores sunt de substantia rei: ergo differentia inferiores dicunt & includunt differentias superiores.

Respondeo primò, distinguendo maiorem: in sensu identico, concedo: in sensu formali, nego; & similiter distinguo consequens.

Respondeo secundò & fortassis magis ad intentum *Philosophi*, distinguendo minorem: dicit tota rei substantiam completius, quatenus est illud, quod ultimum complet & perficit illam essentiam, & à quo formaliter habet esse talis substantia, concedo in alio sensu, nego maiorem, & concessa minori, similiter distinguo consequens.

Obiicies tertio: *Philosophus 8. Met.* dicit definitionem posse desumi ex primo genere & ultima differentia: sed hoc non esset verum, nisi ultima differentia includeret formaliter genera & differentias intermedias: ergo includit illa.

Respondeo distinguendo maiorem: potest desumi definitio impropria, in qua scilicet poneretur aliquod prædicatum essentiale commune, & aliquod prædicatum essentiale proprium, quamuis non explicaretur sufficienter tota essentia rei, concedo maiorem: definitio propria, quæ scilicet tota rei essentia exacte explicaretur, nego maiorem.

35. *Obiicies quarto*: Rationalitas est substantia: ergo includit aliquid superius formaliter. Probatur antecedens, quia non est accidens: inter substantiam autem & accidens non datur medium.

Respondeo distinguendo antecedens: est substantia identice, concedo: formaliter nego. Distinguo etiam consequens: ergo includit aliquid superius, identice concedo: formaliter, nego.

Dices: formaliter debet esse substantia vel accidens, & consequenter cum non sit accidens formaliter, debet esse substantia.

Respondeo negando antecedens: quamuis enim non datur medium inter substantiam & accidens sic, quin quidquid sit debeat esse formaliter aut identice substantia vel accidens: tamen datur medium inter illa sic ut datur aliquid quod non sit formaliter unum vel alterum. Et si quæretur quid sit rationalitas formaliter, responderetur esse aliquid constitutum substantiæ in esse hominis.

Dices cum Auerſa: si præscinderent differentia contrahentes substantiam, ut sic, ab esse formali substantiæ & accidentis, sequeretur quod essent magis communes, & magis indigerent determinatione quam ipsam rei substantia ut sic: sed hoc est falsum, ergo.

Respondeo negando sequela: quia licet sic præscinderent, tamen nequeunt esse in alia rei, in qua non est substantia, & consequenter non magis late patent quàm substantia: imo minus, quia substantia potest esse in aliquo, in quo non sit vlla ex illis determinate, ut patet.

Dices: si non includeret formaliter substantiam, posset esse absque substantia.

Respondeo negando hoc, quia sicut relatio, licet non includat subiectum formaliter, nequit tamen esse absque ipso, & sicut risibilitas nequit esse absque homine, quamuis ipsum non includat: ita differentia substantiæ non posset esse absque substantia, quamuis non includat formaliter substantiam.

36. *Obiicies quinto*: non potest intelligi rationalitas, quin intelligatur sensitiuitas: ergo rationalitas includit formaliter sensitiuitatem. Probatur antecedens, quia non possumus intelligere rationalitatem aliter, quàm per modum principij discursus: sed non potest intelligi principium discursus, quin intelligatur principium sensationis, quod est sensitiuitas: ergo rationalitas non potest intelligi, quin intelligatur sensitiuitas.

Respondeo, quidquid sit de antecedenti, negado sequens.

lam, neque enim sequitur: relatio non potest intelligi quin intelligatur terminus, ergo terminus includitur formaliter in relatione. *Et si queratur*, cur non posset intelligi rationalitas non intellecta sensitiuitate, si non ex eo quod sensibilitas includatur formaliter in rationalitate? *Respondeo*, ex eo id prouenire, quod effectus proueniens à rationalitate, & in ordine ad quem intelligeretur rationalitas, tanquam principium, deberet etiam prouenire à sensitiuitate, licet nō esset eadem formalitas, quæ corresponderet utrique, quia formalitas, in qua effectus ille conueniret cum effectibus prouenientibus solum ab aliis animalibus irrationalibus, corresponderet sensitiuitati, illa autem formalitas, in qua disconueniret & differret essentialiter ab effectibus aliorum animalium, corresponderet rationalitati.

37 *Obiicies sexto*: Verum est dicere quod omne rationale per rationalitatem competentem soli homini sit animal, & quod omne sensitiuum sit viuens & corpus & substantia: ergo differentia inferior includit superiores gradus formaliter, rationalitas nimirum animalitatem, & sensitiuitas vitam & corporeitatem, & substantiam.

Respondeo distinguendo antecedens: verum est dicere quod omne rationale sit animal realiter & identice, ac etiam materialiter, concedo; formaliter, nego; & similiter distinguo consequens.

Dices: hæc est prædicatio formalis: hoc rationale est animal, & illud rationale est animal: ergo animal prædicatur non solum materialiter & identice, sed etiam formaliter de rationali. Probat per antecedens quia est prædicatio superioris de inferiori, animal enim est superius ad rationale, quandoquidem latius patet quam rationale.

38 *Respondeo* distinguendo antecedens: si designetur per ly *hoc rationale* Petrus aut Paulus aut vlla alia res realiter existens, in qua includitur rationalitas, concedo antecedens, quia reuera Petrus includit formaliter animal; si designetur per ly *hoc rationale* indiuiduum conceptu sub ratione alicuius includentis solum hæccitatem & rationalitatem, nego antecedens, quia ut si nullo modo includit animalitatem, nec per modum superioris, nec per modum æqualis, nec per modum formæ vlla ratione, & consequenter nequit prædicatione formali, nec etiam identice, nec vlla ratione prædicari de ipsa vere, sicut nec abstractum potest prædicari de concreto. Vnde distinguo consequens: animal prædicatur formaliter de hoc rationali, designata per ly *hoc* re illa, in qua includitur rationalitas & animalitas, concedo consequentiam; designato indiuiduo proprio ipsius rationalitatis constante ex sola rationalitate realiter, & hæccitate, nego consequentiam. Itaque sicut prædicatur de albo formaliter quod sit dulce, intelligendo per album illam rem, quæ est alba, & in qua est dulcedo, licet non prædicetur formaliter de albo, vtrum album est, quia dulcedo non includitur in albedine nec competit pariter ratione albedinis; ita potest prædicari de rationali quod sit animal etiam formaliter, intelligendo per rationale rem illam, quæ est rationalis, & tamen non potest de rationali, vt rationalis est, formaliter prædicari quod sit animal, quia non competit illi rei, quæ est rationalis, animalitas ratione rationalitatis formaliter. Nec refert quod animalitas sit superius ad rationalitatem, quia hoc non sufficit vt prædicetur formaliter de rationalitate, sed ulterius requiritur quod includatur in rationalitate.

Iuxta hoc posset responderi ad obiectionem alio modo distinguendo antecedens: omne rationale vt rationale formaliter est animal, nego; omne rationale specificariue loquendo, id est omnis res, quæ est rationalis, est formaliter animal, concedo, & nego consequentiam.

39 *Obiicies septimo ex Auerſa*: Genus non est vnum quid, sed in eo latent multa, secundum Philosophum 7. Met. 13, id est, inquit Auerſa, genus non perfecte præscindit à differentiis, sed implicite continet multas species & differentias: ergo includit genus differentias, & multo magis, aut æque differentia genus.

Respondeo concedendo authoritatem Philosophi, & negando expositionem Auerſæ, quæ & gratis affertur, & contra ipsammet, quia dictum Philosophi verum est de

omni genere, sed secundum Auerſam aliqua genera perfecte præscindunt & non continent differentias actualiter & formaliter, nec includuntur actualiter & formaliter in illis: ergo male explicauit Philosophum, & contra seipsum. Itaque sensus Philosophi est, quod genus non sit vnum quid sicut indiuiduum, nec vnum quid sicut species, quæ dicit totam essentiam rei, in qua includitur; sed quod sit vnum quid dicens ordinem ad multa distinctæ speciei, quæ latent in ipso, quantum ad hoc quod dicat ordinem ad illa, & quod possit contrahi ad illa.

40 *Obiicies octauo ex eodem*: in tantum aliquod prædicatum vniuersale & commune perfecte præscindit à subiecto, de quo dicitur, in quantum potest de alio subiecto prædicari: ergo vbi est aliquod prædicatum affixum alicui subiecto ita, vt non possit conuenire alteri subiecto, non perfecte præscindit ab illo subiecto: ergo quacumque differentia diuisiua generis alicuius, nequit conuenire alteri generi, non præscindit perfecte ab illo genere, & consequenter includit ipsum formaliter.

Respondeo primo: si antecedens sit verum sic, vt quodcumque prædicatum possit reperiri cum alio subiecto, perfecte præscindat ab altero subiecto, tunc sequi contra Auerſam, quod substantia, quæ potest reperiri cum spiritualitate, perfecte præscindat à corpore & corporeitate, sicut animal à rationalitate, quandoquidem possit reperiri cum irrationalitate.

41 *Respondeo secundo* concessio antecedenti distinguendo consequens primum: si sit ita affixum alicui subiecto, de quo formaliter prædicatur, ita vt non possit prædicari de alio subiecto formaliter, transeat consequentia; si ita sit affixum alicui subiecto, de quo formaliter non prædicatur, nego consequentiam, & nego etiam secundam consequentiam, quia differentia contrahens, verbi gratia rationalitas, licet sit ita affixa generi huic, verbi gratia animali, vt non possit competere alteri, tamen quia non prædicatur formaliter, aut prædicatione formali de animali, ideo potest perfectissime ab ipso præscindere.

Respondeo tertio, negando antecedens: non enim ex eo, quod sit aliquod prædicatum semper coniunctum cum aliquo subiecto, sequitur quod non perfecte præscindat; nam siue sic coniungatur, siue non, perfecte præscindit, modo distinguatur formaliter, & possit concipi, non concepta alia ratione, aut re à qua præscindere dicitur; alias rationalitas humana non posset præscindere à risibilitate, nec è contra.

42 Alias rationes affert ex ente, quod putat non præscindere perfecte à suis differentiis; & ex singulari vt sic, quod non præscindit perfecte ab hoc & illo singulari. Sed quantum ad primum de ente suo loco in Metaphysica quid dicendum sit apparebit: modo sufficit supponere, vel quod præscindat perfecte, vt communiter tenent Scotistæ, vel si non perfecte præscindat, quod sit discrimen inter illud ac prædicata generica, vt communiter tenent Thomistæ, ac recentiores. Quantum ad secundum negandum est, singulare vt sic, dicere aliquem conceptum communem determinatum præscindentem iuxta dicta suprà, vnde non est eodem modo discurrendum de ipso ac de generibus, seu speciebus, seu aliis gradibus communibus, qui dicunt conceptum vnum determinatum præscindentem.

QVÆSTIO V.

An qualibet species infima habeat differentiam vnam simplicem.

43 **D**Vobis modis potest considerari quod species infima, v. g. homo, constituitur & distinguatur ab omnibus aliis speciebus. *Primo* per vnicam tantum differentiam, quæ sit connexibilis cum illa specie ita, vt semper habeatur, vbi habetur illa species, & nullibi habeatur, nisi in illa specie: sicut v. g. si rationalitas soli homini conueniret, tunc per rationalitatem solam distingueretur species humana ab omnibus aliis speciebus, tanquam per differentiam vltimam; & dico tanquam per differentiam vltimam, quia sine dubio non per solam rationalitatem distingueretur homo ab omnibus aliis rebus; nam per animalitatem distinguitur ab omnibus speciebus non contentis sub animali, vt à lapide & ligno: sed non distinguitur

Solutio
aliorum
rationum

Duobus
modis potest
species
infima
distingui
ab
aliis
speciebus.

ab illis per animalitatem, tanquam per differentiam ultimam; quia animalitas est ulterius contrahibilis per rationalitatem; & per animalitatem non distinguitur homo ab omnibus omnino speciebus distinctis ab ipso, neque enim per eam distinguitur à bruto. Differentia verò ultima censenda est illa, quæ distinguit speciem ab omnibus omnino speciebus à se distinctis. Si hoc modo constitutur species infima, differentia infima erit formalitas simplex.

44 *Alio modo posset species infima constitui in esse distincti ab omnibus aliis speciebus non per unam differentiam, quia nulla una posset assignari, quæ esset ita conuertibilis cum illa specie, quin conueniret alicui alteri speciei, sed per plures differentias, quarum quælibet seorsim sumpta posset competere aliquibus aliis speciebus; utraque verò simul sumpta nequeat ulli alteri speciei conuenire: verbi gratia, si rationalitas competens homini secundum rationem suam formalem posset competere Angelis, illa sola non posset esse differentia infima hominis; unde addenda erit aliqua alia, verbi gratia mortalitas, quæ etiam competit aliis speciebus distinctis, ut bruto; sed utraque simul, verbi gratia mortalitas & rationalitas non conuenit ulli speciei, nisi homini. Si hoc modo constituantur species infima, certum est quod differentia infima non sit una, sed duplex, vel si duæ non sufficiunt, triplex.*

Prima sententia est, quod differentia infima non possint esse simplices: ita veteres quidam Aristotelis sequaces, Themistius 2. Post. cap. 20. Philoponus 16. cap. 14. Auerroes 7. Meta. 43. quibus valde fauet Porphyrius, quia definitio, quam dat, differentia, non videtur competere ulli vni differentia, quæ esset infima, ut postea videbimus: quare videtur non existimasse quod daretur vlla una differentia, quæ esset infima seu conuertibilis cum specie infima.

Secunda sententia est Auerse 9. 13. sect. 3. quod aliqua species habeant differentiam infimam conuertibilem, quæ sit simplex & una, aliqua non habeant.

Tertia sententia communissima est, quod omnes species infimæ habeant aliquam vnā simplicem differentiam. Ita D. Thom. 2. Post. lect. 13. quem præter suos sequuntur recentiores communiter, citatur etiam Scotus noster 9. 27. vniuersalium, quem in eo sensu Scotista omnes sequuntur.

CONCLUSIO I.

45 *Dantur aliqua differentia simplices conuertibiles cum specie infima. Hæc est communissima contra primam sententiam, & probatur manifeste; quia rationalitas est vna differentia conuertibilis cum homine & nulli alteri speciei conueniens: ergo datur aliqua differentia vna simplex conuertibilis cum specie infima.*

Dices rationalitatem competere Angelis. Respondent Thomista hoc esse falsum, quia rationalitas est principium discurrendi: sed Angeli non possunt discurre. Hæc responsio non debet nobis Scotistis sufficere, qui existimamus Angelos etiam discurre.

Itaque respondeo aliter rationalitatem, prout est principium quo discurrendi seu intelligendi cum dependentia à phantasmatis, non conuenire Angelis: sic autem accipimus rationalitatem, prout est differentia infima hominis cum ipso conuertibilis, & sic nulli alteri speciei quam humanæ potest conuenire, ut conuenit omni homini.

CONCLUSIO II.

46 *Potest aliqua differentia competere speciei infima alicui generis, quæ non conuenit ulli alteri speciei talis generis, sed conueniat tamen aliis speciebus non contentis sub illo genere, nec tamen ut diffiniatur illa species, quatenus distinguitur essentialiter ab aliis rebus, debet in definitione illius alia differentia poni, sed sufficit ponere genus & illam differentiam, quæ à ceteris speciebus illius generis distinguitur. Hæc in terminis est nullius.*

Probatur prima pars, quia esse intellectuum ut sic abstrahendo à modo particulari intelligendi cum discursu, aut sine discursu, cum dependentia à phantasmatis, aut sine dependentia, prout solummodo dicit posse cognoscere per cognitionem intellectus seu cognitionem spirituales, conuenit speciei infimæ humanæ & non conuenit bruto, aut ulli consequenter alteri speciei contentæ

sub animali; conuenit tamen sine dubio Angelis, imo ipsi Deo: ergo datur aliqua differentia competens speciei infimæ, quæ non conuenit ulli aliæ contentæ sub illo genere, conuenit tamen aliis rebus.

Secunda pars patet, quia eo ipso quo diceretur, quod homo esset animal intellectuum, intelligendo per intellectuum, id quod iam declaratum est, nempe principium intelligendi abstrahendo à modo particulari quo intelligeret, distingueretur sufficienter ab Angelis, quibuscum conueniret in illa intellectiuitate, quia nullus Angelus est animal, & distingueretur ab omnibus aliis animalibus per illam intellectiuitatem: ergo per illam definitionem sine additione ullius alterius differentia declararetur natura eius sufficienter, quatenus distingueretur specie ab omnibus aliis rebus distinctæ speciei. Et hinc patet frustra addidisse antiquos in definitione hominis præter rationale morale, eo scilicet quod in rationalitate conueniret cum Angelis ac Deo; nam quamuis cum illis in illa conueniret intelligendo per rationalitatem intellectiuitatem ut sic, tamen non conueniret cum ipsis in animalitate.

47 *Hinc sequitur posse speciem infimam defini per duas differentias, quarum neutra esset cum ipsa conuertibilis: nam si diceretur quod homo esset viuens, sensitiuum, intellectuale, hoc est potens sentire & intelligere, definiretur ut distinguitur ab omnibus rebus, sicut describeretur dicendo quod esset animal intellectuale aut intellectuum: sed in illa definitione ponuntur duæ differentia, quarum neutra est cum homine conuertibilis, quandoquidem sensitiuitas conueniat brutis, & intellectiuitas Angelis; utraque tamen, simul sumptæ, sunt cum homine conuertibiles, quia nullum aliud anima, nec Angelus est sensitiuum intellectuale. Imo quando non reperitur differentia aliqua conuertibilis cum aliqua specie, illa species deberet defini vel per genus & differentiam inconuertibilem, vel per duas differentias, quæ simul essent conuertibiles, & seorsim non essent; & credo antiquiores Philosophos nihil aliud voluisse.*

48 *Obiicit contra primam partem huius conclusionis: illa differentia quæ soli vni speciei alicuius generis competet, sed competet tamen aliis speciebus non contentis sub illo genere, esset differentia infima, & non esset: & esset etiam differentia subalterna, & non esset: sed hoc est absurdum: ergo non potest dari talis differentia. Probat maior, quia esset infima & non subalterna, quandoquidem non constitueret vllum genus, & non esset infima, sed subalterna, quandoquidem esset prædicabilis de pluribus differentibus specie in quale quid, verbi gratia intellectiuitas de homine & Angelis.*

Respondeo illam differentiam non esse infimam, quia non est prædicabilis tantum de numero differentibus, sed de differentibus etiam specie: erit ergo sub altera, quandoquidem sit prædicabilis de pluribus differentibus specie in quale quid.

Ad id autem quod opponitur, nimirum quod non constituat aliquod genus, Respondetur potest primo non esse necesse, quod omnis differentia subalterna constituat genus, sed solum id competere debet differentiis subordinatis inter se essentialiter, quarum vna scilicet necessariò præsupponit alteram, sicut sensitiuitas præsupponit corporeitatem, & rationalitas accepta pro principio cognoscendi cum dependentia ad phantasmata præsupponit sensitiuitatem.

Et si quæras, quænam censenda sint differentia hoc modo subordinata; Respondeo, omnes illas, quatum vna magis late patet quam altera, & quatum altera nequit haberi absque illa, quæ magis late patet: huiusmodi enim talem habent subordinationem, ut quæ minus late patet dicatur posterior, quæ magis late patet dicatur prior, prioritate scilicet, à qua non valet subistendi consequentia.

49 *Responderi potest secundo ad illud ipsum, quod differentia omnis quæ potest esse in pluribus speciebus constituat etiam genus: nam substantia intellectualis est genus respectu hominis & Angeli tam bene, quam substantia sensitiua est genus respectu hominis & bruti, est enim non*

Alia differentia non debet in definitione poni.

Potest species infima per duas differentias defini.

Alia differentia conuenit speciei infimæ, quæ nulli alteri speciei conuenit sub illo genere, conuenit tamen aliis rebus.

Dantur aliqua differentia simplices conuertibiles cum specie infima.

Responsio Thomistarum.

minus de ipsis prædicabile in quid incomplete. Differentia vero ipsius sunt sensitiuitas, per quam contrahitur ad hominem, & insensitiuitas, per quam contrahitur ad Angelos: intelligo autem per insensitiuitatem aliquid positum, ad quod sequitur negatio sensitiuitatis.

Dices: sensitiuitas est quid superius ad intellectualitatem illam, quæ est in homine, quandoquidem sit constitutum animalis, quod est genus hominis, & magis late patens quam homo: ergo nequit esse differentia contractiva substantiæ intellectualis, quia differentia contractiva est inferior ad genus quod contrahit, & minus late patens.

Confirmatur, quia alias sensitiuitas esset prius & posterior intellectualitate, & consequenter magis late patens & minus late patens, quod videtur absurdum.

Respondet distinguendo antecedens: quantum ad hoc quod pluribus corporibus conueniat quam rationalitas, concedo antecedens; simpliciter, nego antecedens & consequentiam; ad cuius probationem dico quod aliqua differentia contractiva possit esse magis late patens simpliciter, aut æque late patens quam genus, ita ut in tot speciebus possit reperiri quot genus, modo non reperitur in omnibus illis speciebus, in quibus reperitur genus.

eadem formalitas potest esse prior & posterior alia secundum diuersas considerationes.

Ad confirmationem dico quod eadem formalitas potest esse superius & inferius respectu alterius formalitatis, secundum diuersas tamen considerationes; superius quidem, quatenus consideratur ut quid potens existere in aliquibus, in quibus potest existere altera formalitas, & in aliis, in quibus non potest existere; inferius vero, quatenus consideratur illa alia formalitas similiter potens existere in iis, in quibus altera existit, & etiam in aliis; verbi gratia si consideretur animalitas aut sensitiuitas, ut potens existere in hominibus, in quibus existit intellectualitas, & animalitas, & sensitiuitas sunt superiora, & rationalitas est quid inferius, quia in rebus illis, in quibus reperitur animalitas cum intellectualitate & sine intellectualitate, non valet subsistendi consequentia ab animalitate ad rationalitatem, bene tamen valet à rationalitate ad animalitatem.

Rursus, si consideretur intellectualitas, ut potens est existere in hominibus cum animalitate seu sensitiuitate, & in Angelis absque sensitiuitate, intellectualitas erit superius & contractiuum ipsius ad homines erit sensitiuitas; verum enim est quod ex omnibus illis rebus quæcumque est sensitiua, est intellectualis, non verò quæcumque erit intellectualis erit sensitiua.

Fatendum tamen, ex illis formalitatibus, quæ hoc modo se habent, neutram simpliciter se habere ut superius, aut ut inferius; quia non valet simpliciter dicere: hæc res est sensitiua, ergo est intellectualis; quandoquidem brutum est sensitiuum, & non est intellectuale: nec valet simpliciter dicere: hæc res est intellectualis, ergo est sensitiua; quia Angelus est intellectualis & non sensitiuus. Hoc tamen non obstant, quælibet ex illis potest esse differentia contractiva alterius in ordine ad diuersas res, quia sensitiuitas potest esse contractiva intellectualitatis ad animalia, & intellectualitas potest esse contractiva sensitiuitatis ad talia animalia, v. g. ad homines, & hac ratione potest altera altera esse posterior & prior secundum quid, hoc est in ordine ad aliquam determinatam rerum multitudinem.

CONCLUSIO III.

Quælibet species infima habet aliquam differentiam infimam.

§ 1 Probabile est quamlibet speciem infimam habere aliquam simplicem differentiam, qua distinguatur ab omnibus omnino rebus distincta speciei. Hæc est iuxta tertiam sententiam communiorum. Probat Complutensis hanc conclusionem, quia differentia sumitur à forma, sed quælibet res distincta speciei ab alia re habet suam propriam formam quæ sit simplex: ergo debet habere propriam differentiam, quæ sit etiam simplex & vna.

Confirmatur, quia quælibet species habet proprietatem vnam simplicem, ergo & differentiam.

Hæc probatio supponit aliqua incerta, nimirum differentiam quamlibet sumi à sola forma, quod falsum est: deinde, in quolibet re esse vnicam solam formam physicam, quod etiam non est verum, ut suo loco ostendimus. Sed admittis tamen his suppositis, adhuc non suffi-

cit, quia negari potest consequentia; nam vnica forma physica propria posset esse principium duarum differentiarum metaphysicarum, quarum neutra seorsim sumpta sit propria, utraque simul sumpta sit propria: id quod euidentius est in sensitiuitate & intellectualitate, quæ desumuntur ab anima rationali in homine secundum aduersarios, & quarum tamen neutra est propria homini, cum sensitiuitas competat brutis, intellectualitas Angelis. Et sane forma physica animæ posset esse propria homini, & distincta ab aliis formis & entitatibus, quatenus esset principium illarum duarum differentiarum, quamuis non esset principium vllius vnus differentiarum simplicis, quæ esset soli homini propria.

Ad confirmationem responderi posset negando antecedens, quod sane incertum est atque consequens: quicumque enim negaret dari differentiam simplicem vnam, negaret dari propriam passionem simplicem; quod maxime verum est de propriis passionibus physicis consistentibus in accidentibus, ut in calore vel frigore.

§ 2 Probatur ergo aliter conclusio, quia aliqua species habet vnicam propriam differentiam, ut patet ex prima conclusione: ergo & omnis. Probatur consequentia, quia non est maior ratio de vna, quam de omnibus.

Confirmatur: si esset aliqua ratio cur vna species non haberet vnam differentiam propriam, maxime quia haberet duas aut plures, quarum collectio esset ipsi propria, licet nulla vna sola ex illis esset propria: sed hæc non impedit quominus haberet aliquam vnam propriam, quia licet species infima hominis habeat pro differentia sensitiuitatem & intellectualitatem, quarum collectione distinguitur ab omnibus aliis speciebus; tamen habet ulterius rationalitatem, hoc est principium intelligendi cum dependentia à phantasmatibus, quæ est simplex, & illi soli propria.

§ 3 Probatur secundo conclusio, quia est verisimile quod vnaquæque res habeat aliquam vnam operationem propriam, aut effectum proprium, qui effectus non competit vlli alteri rei distinctæ speciei: ergo habet etiam aliquod vnum principium formale quo metaphysicum, ratione cuius formaliter, & ut quo competit ipsi illa operatio: sed illud vnum principium erit differentia simplex istius rei, qua distinguatur ab omni alia re diuersa speciei, ut est euidentius: ergo quælibet species infima habebit vnicam differentiam simplicem.

Probari solet tertio authoritate Philosophi 4. Top. loco 20. dicentis quasdam differentias esse, quæ dicuntur de pluribus, quam suæ species, & non sunt conuertibiles cum ipsis; quasdam quæ dicuntur de æqualibus, quæ sunt conuertibiles. Sed hæc probatio non concludit: tum quia non dicit quod omnes species habent differentias conuertibiles: tum quia non dicit, quod differentia illa, quæ sunt conuertibiles, sint simplices, quod tamen esset necesse ad probationem huius conclusionis.

Melior autoritas Philosophi pro conclusione est illa, quam habet in Antepredicamentis cap. 4. vbi ait, diuerforum generum, & non subalternorum diuersas esse differentias, & nullam posse esse ipsis communem: hoc enim videretur esse falsum, si non daretur in quolibet specie differentia vna simplex, quæ sit soli illi speciei cōpetens.

Sed ad hanc etiam authoritatem responderi posset, quod loquatur Philosophus non de vna simplici differentia, sed vel de vna simplici, vel de vna composita ex pluribus, ita ut verum sit, quod omne genus contractum ad species debeat habere aliquam differentiam, siue simplicem, siue compositam, per quam contrahatur ad vnamquamque ex illis speciebus, quæ non possit competere vlli alteri generi, cui non subordinatur illud genus per modum superioris, aut inferioris.

§ 4 Obiicit primò Philosophum 2. Post. 14. vbi agens de generibus specierum ait: Talia eoque sumenda sunt, quousque tot fuerint sumpta, ut vnumquodque quidem illorum pluribus competat, cuncta autem simul non ad plura se extendant. Quam doctrinam aliis etiam locis proponit; ergo sentit non dari simplices differentias infimas.

Respondent Complutenses cum S. Thoma, quod Philosophus loquatur de differentiis.

Alia probatio ex Philosopho.

Sed

Sed contra, quia falsum est quod debeamus in definitionibus, quæ sunt etiam per accidentia, ponere plura accidentia, quorum quodlibet seorsim sumptum nõ sit conuertibile; nam quando definimus hominem per discursum, qui est accidens ipsi, illud vnum accidens est conuertibile cum ipso: neque enim vllus discursus secundum Thomistas conuenit vlli alij speciei quam homini; neque discursus cum dependentia ad phantasmata conuenit vlli alij, etiam in sententia Scotistarum.

Respondetur ergo melius, Philosophum intelligendum non vniuersaliter de omnibus definitionibus, sed de definitionibus rerum, quatum non cognoscimus differentias simplices conuertibiles cum illis, vnde nego consequentiam.

Ceteræ obiectiones, quæ ex Auerſa proponi possent contra differentias simplices conuertibiles, solum probant secundam conclusionem; nec est opus propterea hic eas sigillatim exprimere & soluere.

An differentia sit perfectior genere.

55. *Quæres*, an differentia sit perfectior genere. *Respondetur breuiter*, si consideretur differentia, vt est actus & completus, & genus, quatenus est quid potentiale, differentiam esse perfectiorem, quia vniuersaliter perfectiorem, vt tale, est perfectius perfectibili, quæ tale; si verò consideretur genus vt aliquid per se potens subsistere independentem à differentia, & differentia, vt impotens subsistere independentem à differentia, & differentia, vt impotens subsistere absque genere, sub hac consideratione genus est perfectius. Quod si detur aliqua differentia, cui per se soli competit formaliter aliqua operatio, quæ perfectior sit quam operatio illa, quæ soli generi conuenit, differentia erit perfectior sub hac ratione; verbi gratia si discurrere competit præcise rationalitati hominis ita, vt per se non requiratur animalitatem, tanquam principium formale partiale, aut totale, quado quidem discurrere sit perfectior operatio quam vlla, quæ conuenit soli animalitati, ideo rationalitas simpliciter est præferenda animalitati, licet secundum aliquas alias considerationes possit dici imperfectior.

Differentia vltima non conuenit in aliqua ratione differentie vltima.

Quæres secundo, an differentia vltima conueniant in aliqua ratione communi abstracta, quæ sit differentia vltima. Et dico notanter, quæ sit differentia vltima, quia an conueniant in ratione entis, eamque includant formaliter, est alia quæstio, quam tractabo in Metaphysica. An verò includant differentias superiores, resolutum est supra: vnde difficultas sola manet, an conueniant in aliqua ratione communi, quæ sit differentia vltima. Ad quam breuiter

Respondetur negativè cum communi Scotistarum. *Primo*, quia sequeretur quod illa ratio differentia, vt sic non esset differentia vltima, quandoquidem contraheretur differentia vltima vt sic ad esse talis differentia vltima: hoc autem implicat in adiecto. *Secundo*: quia daretur processus in infinitum; nam quia ratione rationalitas & brutalitas, v.g. conuenirent in ratione differentie vltima vt sic, etiam differentia illa, quibus contraheretur differentia vlt. vt sic ad illas, deberent conuenire in alia aliqua ratione, & discouenire in aliis, & sic in infinitum. *Tertio*, quia reperitur differentia vltima in omnibus prædicamentis: sed prædicamenta non conueniunt in vlla ratione, nisi in transcendentes formalitatibus, nullæ autem formalitates transcendentes possunt esse differentia, vt patet. *Quarto*, quia ipsæmet rationalitates omnes non conueniunt in aliqua vna ratione abstracta ab illis, sicut nec humanitates omnes: sed minus possunt omnes differentia vlt. conuenire, quam rationalitates omnes. Omitto alias rationes, quia hæc abunde sufficiunt.

Fundamentum oppositæ sententiæ est quod omnes differentia vlt. conueniant in vno cõceptu, & descriptione, & quod inter se maior similitudinem habeant, quæ cū alijs rebus, aut formalitatibus; & præterea, quod intellectus possit esse certus de aliquo quod sit differentia vltima, & incertus an hæc, vel illa. Sed ad hæc omnia patet responsio ex dictis supra de indiuiduo num. 18. & ex dicendis in Metaphysica in quæstione de præcisione entis.

Aduertendum solum hanc resolutionem currere non

solum de differentia simpliciter vltima, qualis est indiuidualis, nec de differentia vltima specifica, qualis supponitur esse rationalitas respectu hominis: sed de differentia vlt. cuiuscumque gradus generici seu specifici positi directe in quocumque prædicamento; quia propterea est eadem ratio de omnibus, vt consideranti patet. Possunt tamen differentia non vltima conuenire in vna aliqua ratione abstracta, vt v.g. aggregatum ex sensitiuitate & rationalitate in homine, & aggregatum ex sensitiuitate & brutalitate in bruto, ac aliis similibus, à quibus potest abstrahi conceptus sensitiuitatis, quod adeo manifestum est, vt non indigeat probatione.

QVÆSTIO VLTIMA.

De definitione differentie secundo intensionaliter, seu logicè sumptæ.

56. *Definitio*, quæ Porphyrius assignauit differentia hoc modo acceptæ est, quod sit illud, quod de pluribus differentibus specie in quale quid prædicari potest: de qua definitione cõtrouertitur, sit ne bona, necne. Certum autem est quod differentia bene dicatur prædicari de pluribus, quia in hoc conuenit cū omnibus vniuersalibus, vnde est genus huius definitionis, cetera sunt vt differentia eius; & per hoc quod dicitur prædicari in quale, distinguitur à genere & specie, quæ prædicantur in quid: per hoc autem quod dicitur prædicari in quale quia, hoc est per modum partis essentialis determinatiui, distinguitur à proprio, & accidente, quæ quid prædicantur in quale, sed nõ in quale quid, quia nõ prædicantur essentialiter: & licet accidentia dicantur prædicari in quale quid à Porphyrio; tamen nõ intelligit hoc de prædicari in quale quid, hoc est essentialiter, sicut intelligit in hac definitione.

57. Tota ergo difficultas reducitur ad illam particulam *specie differentibus*: & ratio difficultatis est primo quod videatur superflue; quia eo ipso, quo diceretur differentia prædicari de pluribus in quale quid, sufficienter declararetur natura eius, vt patet ex iam dictis; secundo, quia illa particula facit vt definitio non conueniat omni differentia, quia non infima, quandoquidem hæc de solis numero differentibus sit prædicabilis.

Prima sententia est illam definitionem esse bonam: ita *Albertus* tract. 5. prædic. c. 6. *Caier. & Scotus* h. c., quos alij Thomistæ sequuntur, & nominatim *Ioannes a S. Thomas*, quorum fundamentum potissimum consistere videtur in autoritate *Porphyrii*, cuius doctrina quantum fieri potest cõmode defendi debet, præsertim quantum ad ea, quæ tractat in hoc opusculo, & præterea in solutionibus, quas dant ad difficultates oppositas, quas infra proponemus.

Secunda sententia communissima inter Dialecticos est, illam definitionem non esse bonam, respectu omnis differentia, sed solum respectu differentiarum subalternarum. Hanc tenet *Dolet* q. 27. vniuers. cum suis omnibus, *D. Th. lib. de demonstratione* c. 14. etiam cum suis pro maiori parte, quos sequuntur recentiores, & nominatim *Comptentenses* h. c. quæst. 1. *Auerſa* sect. 2.

CONCLUSIO.

58. *Prædicta definitio non est bona definitio differentia et sic communis omni differentia.* Hæc est cum secunda sententia contra primam, & patet ex rationibus dubitandi propositis, quia scilicet superfluit illa particula *differentibus specie*, & quia non conuenit omni differentia, neque enim conuenit infimæ.

Ad primam ex his rationibus non respondent aduersarij. *Ad secundam* autem varias adhibent responsiones. *Albertus* dicit definiri hic differentiam vt differentiam, ad quam per accidens est quod aliqua differentia non possit prædicari de pluribus speciebus.

Contra, quia si sit de ratione differentia vt sic prædicari posse de pluribus specie distinctis, nõ potest nec per accidens cõpetere vlli differentia quod nõ possit prædicari de pluribus specie, sed debet necessario competere omni differentia quod possit prædicari de pluribus speciebus, sicut debet necessario competere omni animali quod sit sensitiuum ex eo quod sit de ratione animalis vt sic.

Confirmatur, quia ideo colligitur quod natura humana nõ sit genus, quia nõ est prædicabilis de pluribus differentibus

Definitio Porphyriana differentia non est bona.

rentibus specie, & quia de ratione generis est sic posse prædicari: ergo debet colligi quod differentia specifica non sit differentia, si differentia sit prædicabilis de pluribus specie, & differentia specifica non sit sic prædicabilis.

Et si dicas, quod per accidens sit quod non sit sic prædicabilis, & consequenter quod ex se sit differentia; Similiter posset dici quod per accidens sit naturam humanam non posse prædicari de pluribus speciebus, & consequenter quod possit habere rationem generis.

59. *Alij dicunt* subintelligendum esse in illa definitione vel numero, & sic eam esse bonam, & conuenire omni differentia.

Contra primò, quia sic, qui definiret hominem, dicendo quod esset animal, posset dici bene definire ipsum, addendo quod subintelligendum esset rationale.

Contra secundò, quia tam notabilis pars definitionis debet exprimi, & aliàs committeretur magnus defectus.

Contra tertio, quia quamuis expresse poneretur illa particula in definitione dicendo, quod differentia esset, quæ esset prædicabilis in quale de pluribus specie, vel numero differentibus, adhuc definitio non esset bona: ergo multo minus erit bona, quæ subintelligeretur illa particula. Cõsequẽtia est euidens: probatur antecedẽs, tũ quia vniuersaliter definitiones disiunctiue non sunt bonæ, tum quia aliàs posset quis dicere quod genus definiretur bene esse illud, quod esset prædicabile in quid de pluribus specie vel num. differentibus, & homo posset dici bene definiti esse animal rationale, vel irrationale.

Posset tamen ad hoc responderi, quod intelligatur illa definitio sic, vt sensus sit quod differentia sit illud, quod prædicatur de pluribus in quale quid, siue illa plura distinguantur specie, siue numero, ita vt quidquid prædicetur in quale de pluribus specie differentibus sit differentia, & quidquid prædicetur de pluribus numero differentibus in quale quid, sit etiam differentia. In hoc autem sensu prædictæ instantiæ non militant cõtra definitionem, quia quædo definiretur homo esse animal rationale vel irrationale, non esset sensus quod omne animal tam rationale quam irrationale esset homo: & idem est de genere quædo definiretur esse, quod esset prædicabile de pluribus specie vel numero differentibus, nõ esset sensus, quod quidquid prædicaretur de numero differentibus & de specie differentibus esset genus. Fateor hoc modo posse euadi hanc tertiam impugnationem, sed adhuc vigent ceteræ impugnationes; & præterea definitio esset valde æquiuoca, si esset talis, quia licet posset illo modo explicari, posset etiam alio modo disiunctiue.

60. *Alij dicunt* differentiam infimam etiam prædicari de pluribus specie differentibus, non quidem inter se, sed ab alijs speciebus, verbi gratia rationale prædicatur de Petro & Paulo, quæ licet inter se specie non differant, differunt tamen specie à Bucephalo & alijs brutis.

Contra: quia sic posset bene definiti species esse prædicabilis de pluribus specie differentibus, vt patet, quod tamẽ est absurdum. Deinde certum est quod plura illa, de quibus prædicabilia dicuntur prædicari, cõparentur ad se inuicẽ, dũ dicuntur numero, aut specie differre: sic enim animal dicitur prædicari de pluribus specie inter se differentibus, v.g. de homine & bruto; sic etiã homo dicitur prædicari de pluribus num. differentibus inter se, vt de Petro & Paulo, ergo illa expositio est torta ac mala.

Caletanus explicat illam particulam *de differentibus specie* non positue & formaliter, quasi omnis differentia deberet esse reuera prædicabilis de pluribus specie differentibus, quia esset falsum, vt conuincit instantia illa de differentia infima: sed negatiue & per non repugnantiam, ita scilicet vt omnis differentia sit ex se sic prædicabilis, quantum ad hoc, quod non repugnat ipsi ex ratione sua formali esse sic prædicabilis; sed si à parte rei id ipsi repugnet, hoc oriatur ex ratione constituti per ipsam, non ratione ipsius differentia formaliter.

61. *Hæc explicatio* rejicitur communiter, & sane merito, plura enim contra eam faciunt. *Primò* quod falsum sit non repugnare differentia infimæ, vt talis est, sic prædicari: tam enim ipsi vt sic id repugnat, quæ repu-

gnat differentia subalternam esse prædicabilem de pluribus numero tantum differentibus; neque verum est quod illa repugnantia oriatur ex ratione constituti per differentiam; verbi gratia repugnantia, quæ est in rationali, ad hoc vt prædicetur de pluribus specie differentibus, non oritur ex eo quod homini constituto per ipsam id repugnet, sed potius ex ipsamet ratione differentia: nam ideo homini repugnat sic posse prædicari, quia includit talem differentiam tanquam constitutiuum, unde si rationalitas esset prædicabilis de pluribus differentibus specie, sicut sensitiuitas est, profectò homo constitutus per rationalitatem esset etiam sic prædicabilis non minus, quàm animal constitutus per sensitiuitatem.

Secundò: vel intelligit, quod id non repugnet differentia omni, quæ differentia vt sic, vel quæ talis differentia, si hoc secundum, falsum ex terminis; si primum, verum quidem est, sed non inde sequitur bonam esse definitionem: quia licet non repugnet vlli animali esse rationale, tamen male describeretur animal esse sensitiuum rationale quia aliquod animal est irrationale, cui repugnat, non quidem est ratione animalis vt sic, sed ex ratione particulari talis animalis, esse quod rationale; ergo si alicui differentia repugnet ex ratione sua particulari esse prædicabile de multis, quamuis id ipsi nõ repugnet ex ratione differentia vt sic, male describitur differentia vt sic communis omni differentia esse sic prædicabilis.

62. *Confirmatur*: male describeretur differentia esse prædicabilis de numero tantum differentibus, quia datur differentia subalternæ, de quibus id verificari nequit, quamuis id ipsi non repugnet ex ratione differentia vt sic; ergo male describitur esse prædicabilis de pluribus specie differentibus, quia id repugnat differentijs infimis, quæ talibus, licet ipsi non repugnet ex ratione differentia vt sic. Et sane tã bene posset dici quod prædicabilitas de specie differentibus non conueniat differentiis subalternis ex ratione sua formali, sed ex ratione constituti per illam, quàm quod repugnantia ad talem prædicationem competat differentia infimæ ex ratione constituti per ipsam & non ex ratione formali.

63. *Ioannes à Sancto Thoma quæst. 10. artic. 2. emolliẽdam* putat explicationem Caletani, & inhærendo litteræ Porphyrij aduertit illum in definitione differentia dixisse differentiam esse, quæ prædicatur de pluribus & specie differentibus, vbi ponderat particulam *et*, quæ putat data opera additam, vt significaretur, quod differentia sit prædicabilis de pluribus, & præterea de specie differentibus; si enim hoc non denotaret illa particula, frustra poneretur. Itaque concludit definitionem sic intellectam, quatenus dicitur in ea, quod differentia sit prædicabilis de pluribus in quale quid, bene explicare naturam omnis differentia, tam infimæ quam subalternæ; quatenus verò additur præterea, *et specie differentibus*, non declarare eam naturam omnis differentia; sed solius subalternæ. Sensus ergo definitionis est secundum hunc authorem, quod differentia sit, quæ prædicatur in quale quid de pluribus, etiam illa plura sint distincta specie, & iuxta hoc intelligendo mentem Caletani dicit eum plurimum subtilitatis habere.

64. *Sed imprimis* manifeste patet Caletanum non habuisse mentem, quæ sic explicari possit: quid enim habet connexionis, quod differentia sit prædicabilis de pluribus, etiam si sint distinctæ speciei, cum hoc quod omni differentia competat sic prædicari quantum ad non repugnantiam?

Dein cõtra ipsamet explicationem facit *primò*, quod sit præter mentem Porphyrij, qui solũ voluit definire differentias subalternas, vt communius tenetur. *Secundò*, si per primam partem definiuit sufficienter omnẽ differentiam, vt fateatur hic author, frustra addidit secundam partem, quæ cõperet solis subalternis, & æque deberet addere alias particulas, quæ solis infimis competebat, modo putaret tales dari, neque enim potius incũbebat ipsi subalternas quæ infimas particulariter describere.

Nec placet quod idem author dicit fuisse necessariũ adiungere illam particulam, vt ostenderetur quod differentia

rentiæ subalternæ seu genericæ sint veræ differentiæ. Nam id constabat manifeste per hoc, quod prædicetur per modum determinantis & æquantis: & sicut cognoscitur differentia infima esse differentia, quia sic prædicatur, quamvis non addebatur in descriptione præmissa quod differentia etiam prædicetur de pluribus differentiis numero; ita cognoscitur idem de differentia subalternâ, quamvis non adderetur illa particula.

65. *Tertio*: si quis definiret animal esse viuens sensitivum, etiam si illud sensitivum esset rationale, male sine dubio definirer ipsi, quia impertinenter adderetur ultima particula, tunc quia sine illa esset sufficienter descriptum per reliquâ partem: tunc quia non potius deberet illa particula addi quâ altera, nimirum etiam si illud sensitivum esset irrationale; ergo male describitur à pari differentia esse prædicabile in quale quid de pluribus, etiam si illa plura sint distincta specie; tunc quia sufficienter describebatur sine ultima particula, cum quia illa non potius adhiberi debuit quam altera, nimirum etiam si illa plura sint distincta numero.

Quarto impugnatur, quia ly & licet quandoque significet idem quod etiam, nunquam tamen significat idem quod etiam si: sed significando etiam, prædicta definitio est manifeste mala, neque enim verum est quod differentia infima sit prædicabilis de pluribus, etiam specie differentiis.

Confirmatur hoc: illa definitio non est bona, quæ non potest vere & utiliter prædicari de quocumque contento sub definito: sed de differentia infima non potest vere prædicari quod sit prædicabilis de pluribus etiam specie differentiis, ut patet, nec potest de ea utiliter prædicari quod sit prædicabilis de pluribus, etiam si specie differant, imo eo ipso quo sic esset prædicabilis, amitteret rationem differentia infima: ergo quomodocumque intelligatur ly &, descriptio prædicta non erit bona & adæquata omni differentie.

Et si quæras, cur addebatur? *Respondeo* ad denotandum quod illa plura, de quibus esset prædicabilis differentia ibi descripta, essent distinctæ species, satis enim eleganter additur ly & pro quidem, ita ut sensus illius definitionis sit quod differentia sit prædicabilis de pluribus, & quidem talibus quæ differant specie, nec aliud denotat ly & in prædicta definitione, nec addebatur ad necessitatem sensus, sed potius ad elegantiam modi loquendi.

66. *Obiicies*: sic intellecta definitio esset mala: sed hoc præiudicat authoritati Porphyrii, quæ quam commode fieri potest, sed in hoc tractatu conferenda.

Respondeo concedendo maiorem, si intelligatur differentia ut sic, aut omnis differentia definiri; negando vero illam, si dicatur solum definiri differentia subalternâ. Ad maiorem dico non posse commode explicari definitionem sic, ut conveniat omni differentia, & si omnem voluit, aut debuit definire Porphyrius, non satisfacit suo muneri, nec est necesse eius auctoritatem tantopere defendere, ut non dicatur in aliquo defecisse, quod si voluit solas subalternas definire, non est contra auctoritatem ipsius, imo est pro illa, quod prædicta definitio non competat infimis. Valde autem verisimile est quod solas subalternas definire voluerit, quia verisimile est fuisse illum in eorum sententia, qui negabant dari infimas incompletas & simplices, conformiter ad quam doctrinam optima esset prædicta descriptio.

CONCLUSIO II.

67. *Bene definitur differentia ut sic esse, quæ prædicatur de pluribus in quale quid; & differentia infima esse, quæ sic prædicatur de pluribus differentiis numero tantum; & differentia subalternâ, quæ sic prædicatur de pluribus differentiis specie.* Hæc est communis cum secunda sententia, nec credo negari posse ab authoribus primæ sententiæ.

Pater autem, quia prædictæ definitiones seu descriptiones conveniunt omnibus, & solis absque obscuritate aut superfluitate, nec aliquid opponi potest vilius momenti. An autem differentia infima & subalternâ sint distinctæ species prædicabilia, diximus sensum nostrum supra disp. 4. num. 111.

68. *Obiicies*: Differentia nequit definiti: ergo non bene definitur prædicto modo. Probatur antecedens, quia quod definitur, debet constare genere & differentia: differentia

nequit constare genere & differentia, quia aliàs daretur processus in infinitum; nam qua ratione una differentia constaret genere, & differentia, illa differentia, qua constaret, deberet vicissim constare alia differentia, & illa alia altera, & sic in infinitum.

Respondent ad hoc communiter negando antecedens, & distinguendo minorem probationis: differentia primò intentionaliter, conceditur, secundò intentionaliter, negatur: hic autem diffinitur differentia secundò intentionaliter non primò intentionaliter.

Contra, quia quamvis non definiatur aut describatur hac definitione differentia primò intentionaliter accepta, definita tamen est aut descripta supra, & potest sine dubio describi: ergo salvandum est, quomodo possit definiti, vel quomodo possit constare alia differentia.

69. *Respondeo ergo aliter* etiam negando antecedens, loquendo de quacumque differentia, siue primo siue secundò intentionaliter accepta, omnis enim differentia potest definiti aut describi. Et si dicatur, quod differentia primò intentionaliter non possit proprie definiti, licet possit aliquo modo describi, pariter posset dici idem de differentia secundò intentionaliter accepta. Ad probationem autem dico, quod differentia ut sic, quæ per se primò hic definitur, constet alia differentia particulari, nimirum formalitate illa, secundum quam competit ipsi esse prædicabile in quale quid de pluribus illa autem alia differentia particularis est irresolubilis in plures conceptus, sicut rationalitas, & est differentia, non tamen illa, quæ hic per se primò definitur, sed individuum, vel species eius, nec debet constare alia differentia, sed se ipsa differt ab omnibus, sicut rationalitas.

DISPUTATIO VIII.

DE PROPRIO.

MT exactius declararet Porphyrius, Proprii, quod est quantum prædicabile, naturam, quatuor eius acceptationes proponit. Dicit ergo quod capiatur *Primo* pro eo, quod solis individuis vnius speciei convenit, licet non omnibus, ut esse medicum convenit hominibus. *Secundò* pro eo, quod omnibus individuis vnius speciei competit, sed non solis, ut esse bipedem, quod omnibus hominibus connaturaliter, & si sunt in statu suo completo integraliter, convenit, sed non solis, quandoquidem conveniat etiam aubus. *Tertio*, pro eo, quod omnibus & solis individuis vnius speciei convenit, sed non semper, ut ridere; nullus est enim hominum, qui non aliquando rideat si vivat præsertim longo tempore in conversatione & connaturali suo statu; & nullus homo semper ridet, nec aliquid aliud individuum vilius alterius speciei proprie ridet, licet prout dicatur metaphorice & improprie ridere. *Quarto* pro eo, quod omnibus & solis vnius speciei individuis, & etiam semper convenit, ut esse risibile competit hominibus.

QVÆSTIO I.

Quodnam Proprium est quantum prædicabile.

2. **E**X quatuor Propriis, quæ proposuit Porphyrius, quæritur hic quodnam ad quantum prædicabile spectat. Circa quod *Lonanenses, Conimbricenses, Canterus, Murcia, Hurtadus* hic existimant, omnia prædicta quatuor propria esse spectantia ad quantum prædicabile; *Fonseca* 3: *Met. cap. 28.* putat secundum & quantum ad illud pertinere; alii tertium & quantum.

Communior vero sententia cum *Auerro, Occamo, Caetano, Soto, Tolet, Aversa, & Complutensibus* hic tenet, solum proprium quarto modo esse quantum prædicabile; reliqua verò propria vere pertinere ad Accidens, quod est quantum prædicabile.

CONCLUSIO.

3. *Solum Proprium quarto modo est quantum prædicabile.* Hæc est communior, & probatur, quia solum

Respon-
sio
communis

Definitio
bona differ-
rentiæ ut
sic.

Solum Pro-
prium quarto
modo
est quantum
prædicabile.